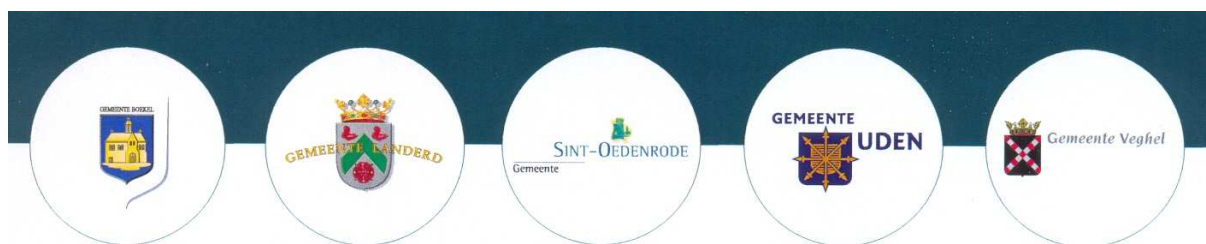

Beleidsplan

Wet maatschappelijke ondersteuning

2008-2011;

Vastgesteld gemeenteraad 13-12-2007

Graag presenteren de gemeenten Boekel, Landerd, Sint-Oedenrode, Uden en Veghel u het beleidsplan Wmo 2008-2011. Door middel van dit beleidsplan geven de gemeenten hun visie op de taken die met de Wet maatschappelijke ondersteuning aan de gemeenten zijn toebedeeld en die voortvloeien uit maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen. Het beleidsplan is in regionale samenwerking tot stand gekomen. De basis is dan ook in alle gemeenten gelijk. Er zijn echter ook lokale beleidsontwikkelingen beschreven. Hierbij ligt de nadruk op het prestatieveld leefbaarheid (hoofdstuk 2 van dit beleidsplan).

Het verheugt ons dat wij er in geslaagd zijn een integrale visie te formuleren, waarin het gehele complexe terrein van de Wmo en de onderlinge samenhangen tussen en in prestatievelden worden toegelicht. De belangen van de gemeenten als geheel en de belangen van alle inwoners zijn het startpunt geweest van waaruit dit beleidsplan verder is vorm gegeven. Uit het beleidsplan blijkt dat er op alle prestatievelden en het brede terrein wonen, welzijn en zorg al veel wordt gedaan. De Wmo brengt een vernieuwende manier van denken op bestaande beleidsonderwerpen met zich mee. Een denken dat uitgaat van het benutten van de eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van de inwoners. Hierbij hoort ook het betrekken van inwoners en belanghebbenden bij het proces van beleidsontwikkeling.

De interactie tussen gemeenten, burgers en betrokkenen eindigt niet bij het vaststellen van dit beleidsplan, maar wordt voortgezet middels vaste overlegstructuren zoals de lokale en regionale burgerparticipatieplatforms en/of klankbordgroepen, monitoring, evaluatie en klanttevredenheidsonderzoeken. Door deze instrumenten wordt de interactieve beleidsvorming gecontinueerd en gewaarborgd.

De Wmo is in feite dus een groei- en ontwikkelingsmodel waarbij het streven naar verbetering een doel op zich is. Uit de in dit beleidsplan geformuleerde expliciete doelstellingen blijkt dat het ambitieniveau voor de komende jaren hoog is, zowel op bestaande terreinen op het gebied van zorg, wonen en welzijn, als op terreinen die nieuw zijn voor de gemeenten zoals de hulp bij het huishouden. Concluderend kan gesteld worden dat het terrein waarop deze beleidsnota betrekking heeft breed is, maar dat het gelukt is om deze terreinen/prestatievelden onder te brengen in één beleidsplan.

Wij willen dan ook de regionale klankbordgroep, de lokale burgerparticipatieplatforms, alle betrokken maatschappelijke organisaties en alle andere burgers, belanghebbenden en betrokkenen bedanken voor de actieve wijze waarop zij de gemeenten hebben ondersteund in het denken over en het formuleren van dit beleidsplan.

Uden-Veghel, oktober 2007.

Wethouder H.M.W. van Boxtel-Arts, gemeente Boekel
Wethouder A.H.J.M van Delft, gemeente Landerd
Wethouder J.C.M. Hendriks-van Kemenade, gemeente Sint-Oedenrode
Wethouder S. Günal-Gezer, gemeente Uden
Wethouder J.M.H. van den Broek-van de Ven, gemeente Veghel

Leeswijzer

Regionale basis, lokaal beleidsplan

Het Beleidsplan Wmo is een regionale notitie van de gemeente Boekel, Landerd, Sint-Oedenrode, Uden en Veghel. De basis van het beleidsplan is dan ook in alle gemeenten gelijk. Er zijn echter ook lokale beleidsontwikkelingen beschreven. Waar in dit beleidsplan 'de gemeente' staat, wordt Landerd bedoeld. Als de regiogemeenten worden bedoeld, wordt dit afzonderlijk aangegeven.

Hiermee hebben wij het regionale beleidsplan Wmo zo goed mogelijk willen afstemmen op de gemeente Landerd.

Indeling beleidsplan

Het Beleidsplan Wmo bestaat uit acht hoofdstukken. Om te beginnen behandelt hoofdstuk 1 de aanleiding tot en de visie op de Wmo, waarna de Wmo-mobile wordt toegelicht als instrument om het beleid van de Wmo in balans te brengen/houden. Vervolgens worden in hoofdstuk 1 de belangrijkste uitgangspunten van de Wmo compact op een rij gezet.

In de hoofdstukken 2 tot en met 6 staan de prestatievelden centraal. Eerst komen de prestatievelden waarmee iedereen te maken heeft aan bod. Daarna volgen de prestatievelden gericht op specifieke doelgroepen. De hoofdstukken 2 tot en met 6 zijn op dezelfde wijze opgebouwd. Elk hoofdstuk begint met een inleiding waarin de omschrijving van het prestatieveld, zoals in de wet opgenomen, wordt toegelicht. Daarna volgen de visie, de stand van zaken, de doelstellingen, de actiepunten en de relatie met andere terreinen.

Hoofdstuk 7 behandelt de kwaliteitsbewaking in de Wmo. De instrumenten, die de gemeente voornemens is in te zetten om kwaliteitsbewaking in de Wmo te waarborgen, worden in dit hoofdstuk toegelicht. Daarnaast worden alle momenten van monitoring en evaluatie die in het beleidsplan worden benoemd nog eens op een rij gezet, inclusief planning.

Tot slot wordt in hoofdstuk 8 de financiële situatie en consequenties van het beleidsplan Wmo op een rij gezet.

Inhoudsopgave

Voorwoord		3
Leeswijzer		5
Inhoudsopgave		7
Hoofdstuk 1	Visie op de Wet maatschappelijk ondersteuning	9
1.1	Wmo in een notendop	9
1.2	De Wmo in balans	9
1.3	Uitgangspunten visie	11
1.3.1	Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van burgers	11
1.3.2	Van gelijkheid naar maatwerk	11
1.3.3	Visie op rolverdeling	11
1.3.4	Burgerparticipatie	12
1.3.5	Toekomstbestendigheid	12
1.4	Samenvatting visie	13
Hoofdstuk 2	Leefbaarheid	15
2.1	Inleiding	15
2.2	Visie	15
2.2.1	Faciliteren van de 'eigen kracht en medeverantwoordelijkheid' vanuit de gemeente	15
2.2.2	Sociale veiligheid	16
2.2.3	Sociale samenhang	16
2.2.4	Voorzieningenniveau in de gemeente	17
2.3	Stand van zaken	18
2.3.1	Faciliteren van de 'eigen kracht en medeverantwoordelijkheid' vanuit de gemeente	18
2.3.2	Sociale veiligheid	18
2.3.3	Sociale samenhang	18
2.3.4	Voorzieningenniveau in de gemeente	19
2.4	Doelstellingen	19
2.5	Actiepunten	20
2.6	Relatie met andere terreinen	20
Hoofdstuk 3	Meedoen mogelijk maken	21
3.1	Inleiding	21
3.2	Visie	21
3.2.1	Wmo-loket	21
3.2.2	Algemene voorzieningen	22
3.2.3	Individuele voorzieningen	22
3.3	Stand van zaken	24
3.3.1	Wmo-loket	24
3.3.2	Toegankelijkheid/buikbaarheid van woningen en openbare ruimte	24
3.3.3	Toegankelijkheid openbaar vervoer	25
3.3.4	Specifieke voorzieningen en activiteiten op maat	25
3.3.5	Verstrekkingenbeleid individuele voorzieningen	25
3.4	Doelstellingen	25
3.5	Actiepunten	26
3.6	Relatie met andere terreinen	26

Hoofdstuk 4	Preventieve ondersteuning van jeugdigen en ouders	29
4.1	Inleiding	29
4.2	Visie	29
4.2.1	Sluitende jeugdketen	29
4.2.2	Signaleringsstelsysteem	30
4.2.3	Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG)	30
4.3	Stand van zaken	30
4.3.1	Sluitende jeugdketen	31
4.3.2	Signaleringsstelsysteem	31
4.3.3	Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG)	32
4.3.4	Sociale kaart	32
4.4	Doelstellingen	32
4.5	Actiepunten	33
4.6	Relatie met andere terreinen	33
Hoofdstuk 5	Ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers	35
5.1	Inleiding	35
5.2	Mantelzorg	35
5.2.1	Visie	35
5.2.2	Stand van zaken	36
5.2.3	Doelstellingen	36
5.2.4	Actiepunten	37
5.3	Vrijwilligerswerk	37
5.3.1	Visie	37
5.3.2	Stand van zaken	38
5.3.3	Doelstellingen	38
5.3.4	Actiepunten	39
5.4	Relatie met andere terreinen	39
Hoofdstuk 6	Maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingsbeleid	41
6.1	Inleiding	41
6.2	Visie	41
6.3	Stand van zaken	42
6.4	Doelstellingen	43
6.5	Actiepunten	43
6.6	Relatie met andere terreinen	44
Hoofdstuk 7	Kwaliteitsbewaking in de Wmo	45
7.1	Inleiding	45
7.2	Het meten van kwaliteit	45
7.2.1	Wettelijk kader	45
7.2.2	Doelgroepen van klanttevredenheid	46
7.3	Tevredenheidsonderzoek individuele producten/diensten via het Wmo-loket	46
7.4	Evaluatie beleid en uitvoering binnen de gemeente	47
7.5	Benchmark Wmo	48
Hoofdstuk 8	Financiën in de Wmo	49
8.1	Inleiding	49
8.2	Storting in het gemeentefonds: inkomsten 2008	49
8.3	Hulp bij het huishouden	50
8.4	Nieuwe taken en uitbreiding taken vanaf 2008	50
8.5	Toekomstige financiële ontwikkelingen	50

Hoofdstuk 1 Visie op de Wet maatschappelijke ondersteuning

1.1 Wmo in een notendop

Sinds 1 januari 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning een feit. Dit is een belangrijke en noodzakelijke stap in de ontwikkeling van het nieuwe zorgstelsel door de rijksoverheid. Het nieuwe zorgstelsel omvat de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) voor de langdurige zorg, de Zorgverzekeringswet (ZVW) voor de kortdurende zorg en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) voor de ondersteunende en welzijnsdiensten. De stelselherziening komt onder andere voort uit een streven:

- naar kostenbeheersing. Het kabinet vindt dat de AWBZ uit de hand is gelopen, zowel qua inhoud en omvang van voorzieningen als financieel.
- om de burger meer eigen verantwoordelijkheid te laten dragen voor het organiseren van hulp op het moment dat hij/zij dat nodig heeft. Men moet meer eigen middelen inzetten en eigen netwerk vormen om op terug te vallen en minder aanspraak doen op algemene solidariteit. Voor meer functies zal men zich op eigen initiatief moeten bijverzekeren.
- om participatie te bevorderen door lokaal maatwerk.

Samengevat: een stelselherziening met als doel de zorgvoorzieningen voor de meest kwetsbare groepen op peil te houden en gebruik te maken van de eigen mogelijkheden en initiatieven van de inwoners waardoor het geheel betaalbaar blijft.

Er is sprake van een ontwikkeling van gelijkheid naar maatwerk. Dit proces is nog niet afgerond. Er zijn nog diverse verschuivingen vanuit de AWBZ naar de Wmo aangekondigd en het gemeentelijk Wmo-beleid zal de komende jaren verder vorm krijgen.

Met de Wmo heeft de ontwikkeling naar een samenleving waarin 'gewoon' meedoen centraal staat een wettelijke basis gekregen. Ook in onze gemeente is deze ontwikkeling niet nieuw. Wij streven er naar om regulier beleid zo vorm te geven dat het voor iedereen passend is, dus ook voor kwetsbare burgers. Alleen waar dit beleid onvoldoende aan de belangen van kwetsbare groepen tegemoet komt, is bijzonder beleid op zijn plaats.

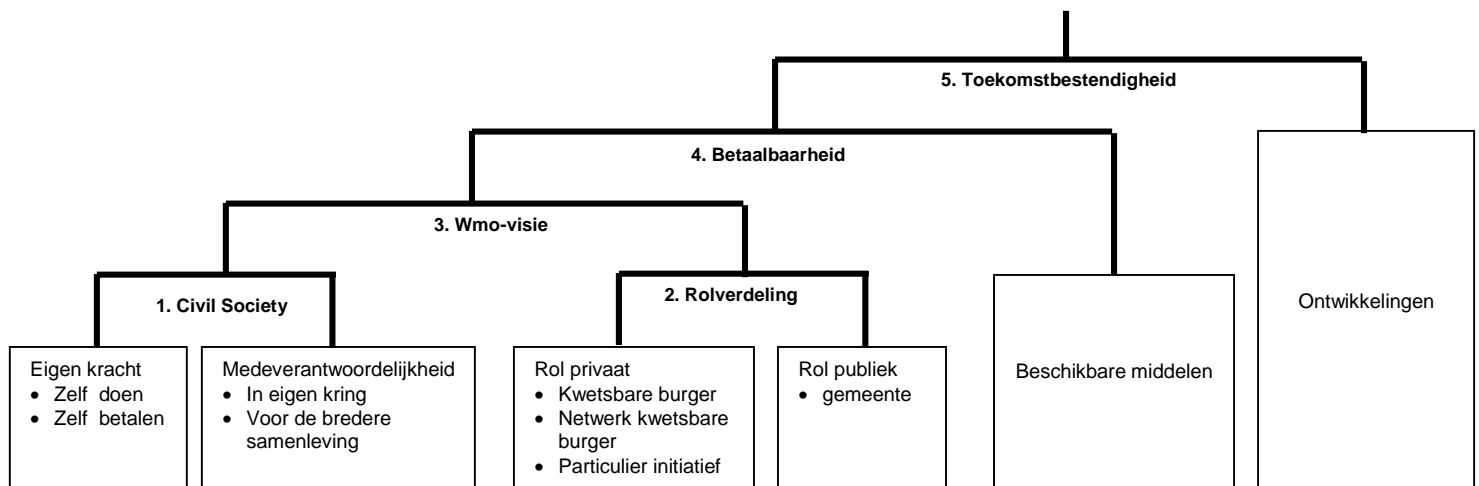
Bij 'gewoon' meedoen vormt de eigen kracht het startpunt (zelf wat zelf kan). Van de inwoner wordt verwacht dat hij zijn mogelijkheden inzet voor zichzelf, zijn familie en vrienden, de buurt en het dorp. Bedrijven en maatschappelijke instellingen zijn medeverantwoordelijk voor de sociale samenhang en leefbaarheid. Het zwaartepunt ligt bij de eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van de burger. De gemeente heeft een regierol en zorgt in ieder geval voor het vangnet. Verder is van belang dat een goede afweging wordt gemaakt tussen de mens en zijn sociale omgeving en de inzet die nodig is om meedoen mogelijk te maken.

Het 'gewoon' meedoen, zoals hiervoor beschreven, is wat de negen Wmo-prestatievelden onderling en de Wmo-prestatievelden met vrijwel alle gemeentelijke beleidsterreinen verbindt. Dit verbonden zijn betekent niet dat al het gemeentelijk beleid ondergebracht moet worden in het beleidsplan Wmo en ook niet dat alles tegelijkertijd opnieuw moet worden opgepakt. Veel is al in gang gezet en kan op een later moment worden getoetst en ingevoegd. De realiteit is ook dat zowel onze maatschappelijke partners als wij (de gemeenten) niet alles tegelijk kunnen doen. We zullen steeds moeten focussen op een aantal speerpunten en hierop gezamenlijk onze energie moeten richten. Als een speerpunt is afgerond, kan de energie op een nieuw speerpunt worden gericht.

1.2 De Wmo in balans

De Wmo-mobile is voor ons een middel om te bepalen of het voorgenomen beleid ook uitgebalanceerd is.

De Wmo-mobile¹ ziet er als volgt uit:

Met behulp van deze mobile wordt inzichtelijk gemaakt op welke manier de maatschappelijke ontwikkelingen en de beschikbare middelen de Wmo-visie beïnvloeden en hoe binnen die visie de rolverdeling en de civil society elkaar beïnvloeden. De taak van de gemeente is te streven naar een balans tussen de verschillende sturingselementen. Dit is een continu proces dat steeds opnieuw om bijstelling vraagt.

Balans 1. De civil society: een uitgebalanceerde mix van eigen kracht en medeverantwoordelijkheid
"Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid" is de hoofdrolspeler in de Wmo. Hoewel tijdens de participatieavonden meerdere malen is opgemerkt dat "civil society" geen Nederlands is, houden we toch vast aan deze omschrijving omdat er geen goede Nederlandse vertaling voor dit begrip is en het begrip ook als zodanig wordt aangehaald in de toelichting op de wettekst Wmo. Onder civil society verstaan we:

De civil society is de samenleving van burgers en maatschappelijke organisaties, dit laatste in de brede zin des woords. Met de civil society hebben we een samenleving voor ogen die sociale samenhang stimuleert en laat samengaan met actief burgerschap.

Waar de Wmo de nadruk legt op eigen verantwoordelijkheid, kiezen wij voor de meer perspectief biedende begrippen 'eigen kracht' en 'medeverantwoordelijkheid'. Eigen kracht is wat iedere burger zelf kan doen, kan regelen en zelf kan betalen. Medeverantwoordelijkheid legt de verbinding van de burger naar de samenleving; wat kun je voor elkaar doen, zowel in de eigen kring als in de bredere samenleving. Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid staan centraal in de Wmo.

Balans 2. Een uitgebalanceerde rolverdeling: minder overheid, meer eigen kracht en medeverantwoordelijkheid

Meer nadruk op eigen kracht en medeverantwoordelijkheid betekent een andere rolverdeling. Er is meer ruimte nodig voor de spelers van de "civil society" en de overheid (de gemeente) beperkt zich tot het mogelijk maken dat de civil society goed werkt en vormt een vangnet voor burgers die niet op eigen kracht kunnen meedoen.

Balans 3. Evenwicht tussen balans 1 en 2 als fundament voor de Wmo-visie

Met de uitgangspunten op de twee balansen civil society en rolverdeling hebben we het fundament gelegd onder onze Wmo-visie. Deze visie hebben we vertaald naar meer concrete doelen, initiatieven en projecten op de Wmo-prestatievelden.

Balans 4. De plannen in balans met de beschikbare middelen

Vervolgens is de vraag of deze beleidsvoornemens in balans zijn met de beschikbare middelen en de toekomstige ontwikkelingen. De Wmo moet ten slotte ook een antwoord bieden op de te hoge zorgkosten.

¹ Uit 'Inzicht in uitgebalanceerd Wmo-beleid, uitgave van Keizers Beleid en Management

De beschikbare middelen zijn de middelen die tot en met 2006 omgingen in de Welzijnswet, de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) en de huishoudelijke verzorging in de AWBZ.

Balans 5. Toekomstbestendigheid

Als evenwicht op de vier eerste balansen is bereikt, is de grote vraag of dit evenwicht ook toekomstbestendig is. Vergrijzing en vermaatschappelijking gaan voorlopig gestaag door. Maar de Wmo beoogt ook een aantal ontwikkelingen in gang te zetten die tot maatschappelijke veranderingen zullen leiden. De balans blijft dus in beweging de komende jaren; we kunnen rustig spreken van een dynamisch evenwicht.

Vergrijzing, extramuralisering en vermaatschappelijking gaan voorlopig gestaag door. Onder extramuralisering wordt verstaan het beperken van de instroom en het bevorderen van uitstroom uit zorginstellingen. Met vermaatschappelijking wordt bedoeld het zo laag mogelijk maken van de drempels om in de maatschappij mee te doen.

1.3 Uitgangspunten visie

1.3.1 Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van burgers

Voorafgaand aan beleidsontwikkeling is het belangrijk om te bepalen welke mensvisie de gemeente hanteert in haar beleid. Het maakt voor de insteek van het beleid uit of we de burger zien als zelfredzame consument - waarbij de nadruk ligt op wat de burger wél zelf kan - of dat we de nadruk op eventueel aanwezige beperkingen leggen. Aangezien wij juist de burger willen stimuleren de regie in eigen hand te nemen, is gekozen voor een holistische mensvisie. Deze visie gaat er van uit dat mensen zelf verantwoordelijk zijn voor het eigen leven en hun functioneren in de samenleving. Verder is van belang dat 'de mens' als één geheel wordt gezien: de sociale (maatschappelijke), psychische (geestelijke) en somatische (lichamelijke) onderdelen van het menselijk leven zijn wel te onderscheiden, maar niet van elkaar te scheiden. Geen twee mensen zijn hetzelfde, omdat er altijd wel iets anders is in henzelf of in de omstandigheden waarin zij verkeren.

Deze mensvisie past binnen het mensbeeld dat de Wmo als uitgangspunt hanteert. Uit de toelichting op het wetsvoorstel (en onderzoeken die daaraan vooraf zijn gegaan) blijkt dat de verzorgingsstaat de burger steeds meer is gaan behandelen als een afhankelijk mens die bescherming nodig heeft. De verzorgingsstaat kenmerkte zich door opeisbare rechten en gelijkheid van burgers. De Wmo moet ons opnieuw leren denken in termen van eigen kracht van burgers en samenleving, een goede balans in rechten en plichten en verdeling van schaarse middelen op basis van verschil (maatwerk) en betrokkenheid van burgers voor en door elkaar.

In de Wmo-mobile komt het mensbeeld tot uitdrukking in de balans van eigen kracht en medeverantwoordelijkheid.

1.3.2 Van gelijkheid naar maatwerk

Was het uitgangspunt in de uitbouw van de verzorgingsstaat gelijkheid; in het nieuwe zorgstelsel en de Wmo is het uitgangspunt 'verschil kunnen maken' meer gepast en haalbaar. Verschil kunnen maken betekent maatwerk: kijken naar de mogelijkheden en onmogelijkheden van de persoon in kwestie. Het tekort voor 'zo gewoon mogelijk meedoen aan de samenleving' wordt gecompenseerd, conform de strekking van de compensatieplicht in de Wmo.

1.3.3 Visie op rolverdeling

De civil society is de samenleving van burgers en maatschappelijke organisaties in de brede zin des woords. Zij zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de sociale samenhang en leefbaarheid. De behoeften en de mogelijkheden van de inwoners staan centraal. Eigen kracht, medeverantwoordelijkheid en actief burgerschap zijn kernbegrippen binnen de Wmo en de civil society. Eigen kracht is wat iedere burger zelf kan doen, kan regelen en zelf kan betalen. Medeverantwoordelijkheid legt de verbinding van de burger naar de samenleving: wat kun je voor elkaar doen in de eigen kring en als actief burger voor verenigingen, buurt en wijk.

In deze samenleving is voor alle participanten een rolverdeling weggelegd.

Van de inwoner wordt verwacht dat hij zijn mogelijkheden inzet voor zichzelf, zijn familie en vrienden, de buurt en het dorp. Implementatie van het uitgangspunt 'niet leunen, maar steunen' betekent een groter beroep op de eigen (ook financiële) verantwoordelijkheid van inwoners.

Van maatschappelijke organisaties en bedrijven verwachten wij dat zij medeverantwoordelijkheid dragen voor de samenleving en initiatieven nemen om de eigen kracht van de burger te ondersteunen, hen te betrekken bij hun beleid en samenhang te bevorderen. De maatschappelijke organisaties dienen aandacht te hebben voor de specifieke doelgroepen binnen de Wmo.

De gemeente voert de regie, zet zich in voor goed toegankelijke algemene voorzieningen en een passende infrastructuur op het niveau van de wijk en het dorp. De gemeente faciliteert inwoners die zich inzetten voor hun familie en vrienden, de buurt en het dorp en biedt ondersteuning aan inwoners die (tijdelijk of permanent, geheel of gedeeltelijk) niet zelfstandig kunnen zijn. De gemeente maakt gebruik van verschillende instrumenten om invulling te geven aan de Wmo en de regierol. Inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven kunnen met al deze instrumenten en de daarbij behorende rollen te maken krijgen, bijvoorbeeld de gemeente als regisseur, inkoper, subsidiënt, opdrachtgever, uitvoerder, bemiddelaar, coördinator, belangenbehartiger.

1.3.4 Burgerparticipatie

De wet zelf stelt nauwelijks kaders aan het organiseren of regelen van burgerparticipatie. Wel zijn in artikel 11 en 12 van de Wmo, en in artikel 150 van de Gemeentewet kaders opgenomen voor de participatie van betrokkenen bij het beleidsproces. In de Wmo worden genoemd:

- Het betrekken van organisaties en instellingen bij de voorbereiding van beleid.
- Het vierjaarlijks opstellen van een beleidskader met het veld en cliëntgroepen.
- Monitoring en jaarlijkse verantwoording van prestaties.
- Het bieden van gelegenheid aan ingezetenen (natuurlijke en rechtspersonen) tot het zelfstandig indienen van voorstellen.
- Jaarlijks klanttevredenheidsonderzoek.

Burgerparticipatie wordt binnen onze gemeente als volgt ingevuld: een interactief proces tussen burgers en gemeente, waarbij in een vroeg stadium de visies en ideeën van burgers op verschillende beleidsterreinen worden gevraagd. Burgers worden gevraagd om actief mee te denken over beleid en zij hebben daarmee een adviesfunctie voor de gemeente.

Naast de lokale burgerparticipatie kennen de samenwerkende regiogemeenten de 'regionale klankbordgroep', waarin gezamenlijke visies en regionaal beleid met instellingen en organisaties worden besproken.

Burgerparticipatie kent dus verschillende vormen, afhankelijk van de doelgroep en de invulling per gemeente. Dit interactieve proces gaat altijd vooraf aan de formele inspraak op grond van de Gemeentewet.

1.3.5 Toekomstbestendigheid

Kijkend naar de omvang van de uitdaging, is een omslag in het denken over eigen kracht, medeverantwoordelijkheid en de inzet van voorzieningen noodzakelijk. Een proces dat binding en samenhang bevordert en dat het verantwoordelijkheidsgevoel bij alle partijen stimuleert in lijn met de nieuwe rolverdeling. Deze omslag in denken is noodzakelijk om in de toekomst de voorzieningen voor de meest kwetsbare groepen op peil te houden. Dit alles is niet in één jaar en ook niet in de eerste Wmo-beleidsperiode van vier jaar (2008-2011) af te ronden. Het beleid zal de komende decennia 'meegroeien' met de vergrijzing en de vermaatschappelijking. Het Beleidsplan Wmo 2008-2011 en de Wmo-verordening zijn geen eindproducten maar stappen in een ontwikkelingstraject. Voor de doorontwikkeling is het belangrijk dat - aanvullend op het streven naar kostenbeheersing - de Wmo wordt gezien als een kans om op een andere manier naar de samenleving en beleid te kijken.

1.4 Samenvatting visie

De visie op de Wmo komt duidelijk naar voren als gekeken wordt naar de rolverdeling tussen de betrokken partijen:

- **Burgers:** Zwaartepunt is de eigen kracht van de burger om mee te doen en de medeverantwoordelijkheid voor de medemens
- **Maatschappelijke organisaties:** uitgangspunt is vraaggericht werken, of nog beter: het bieden van oplossingsgericht maatwerk binnen de grenzen van de organisatie.
- **Gemeente:** De gemeente kent in het kader van de Wmo meerdere taken:
 1. Vangnet voor burgers die niet op eigen kracht kunnen meedoen
 2. Regiefunctie; trekker, innovator
 3. Kwaliteitsbewaking.

Hoofdstuk 2 Leefbaarheid

2.1 Inleiding

Prestatieveld 1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) gaat over het prettig en veilig wonen en het bevorderen van de sociale samenhang in de gemeente. De zelfredzaamheid van bewoners staat centraal. In sterke dorpen/wijken zijn de basisvoorwaarden voor het prettig samenleven aanwezig en sluiten voorzieningen aan bij de wensen en behoeften van bewoners. De wettekst van prestatieveld 1 is als volgt geformuleerd:

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.

Leefbaarheid laat zich definiëren als: het wonen in een prettige en veilige omgeving, met de mogelijkheid om (thuis of in de buurt) gebruik te kunnen maken van (eenvoudige) zorg-, welzijns- en gemaksdiensten. Leefbaarheid is een ruim begrip waaronder verschillende voorzieningen, structuren en ontwikkelingen kunnen worden geschaard. Het gaat over het prettig en veilig (samen) wonen en leven van jong en oud, autochtoon en allochtoon, mensen met en zonder beperkingen: het bevorderen van de sociale samenhang in de gemeente.

Met sociale samenhang wordt in dit hoofdstuk het volgende bedoeld: betrokkenheid van mensen onderling, bij maatschappelijke organisaties en andere sociale verbanden en bij de samenleving. Sociale veiligheid is de verzamelterm voor veiligheidsvraagstukken zoals overlastbestrijding (hanggroepjongeren, geluid, etc.), fysieke veiligheid (inbraken, vernielingen, mishandeling) en beleefde veiligheid (hoe veilig voelt de burger zich?).

2.2 Visie

Om de leefbare woonomgeving zodanig vorm te kunnen geven dat het de sociale samenhang bevordert, is de inzet van de bewoners zelf van belang. Een leefbare woonomgeving heeft geen vaste vorm, maar wordt vooral bepaald door de bewoners zelf. De gemeente zoekt bij de uitwerking van dit onderwerp aansluiting bij initiatieven van de bewoners. Van de burger vraagt dit een signalerende en actieve houding. De gemeente vervult een faciliterende rol. Daar waar nodig stimuleert de gemeente initiatieven om ervoor te zorgen dat de voorzieningen in het dorp/de wijk optimaal aansluiten bij de wensen en behoeften van de bewoners. Door deze rolverdeling worden zowel burger als gemeente verantwoordelijk voor het geheel aan voorzieningen, het gevoel van veiligheid en sociale samenhang in de gemeente. Centraal staan de ontmoetingsruimten in goed toegankelijke multifunctionele gebouwen. Inwoners kunnen hier elkaar op een eenvoudige wijze ontmoeten en een netwerk opbouwen. Door de uitbreiding van het eigen netwerk kunnen inwoners makkelijker hulp krijgen en geven. Dit geldt voor alle doelgroepen in de samenleving, zoals ouderen, jeugd, allochtone en autochtone groepen, mensen zonder beperkingen en mensen met beperkingen op lichamelijk, verstandelijk of psychisch vlak. Het opbouwen en uitbreiden van een netwerk draagt bij aan het voorkomen van eenzaamheid.

Het bevorderen van leefbaarheid en sociale samenhang vraagt om een lokale aanpak binnen de regionaal vastgestelde doelstellingen. De meerwaarde van regionale samenwerking wordt gezien in het uitwisselen van actiepunten en ervaringen. In de regio wordt het begrip leefbaarheid opgesplitst in de volgende aandachtsvelden:

1. faciliteren van de 'eigen kracht en medeverantwoordelijkheid' vanuit de gemeente
2. sociale veiligheid
3. sociale samenhang
4. voorzieningenniveau in de gemeente

2.2.1 Faciliteren van de 'eigen kracht en medeverantwoordelijkheid' vanuit de gemeente

Het faciliteren van de eigen kracht en medeverantwoordelijk wordt onder andere vormgegeven door regelgeving te vereenvoudigen. Een voorbeeld hiervan is de regeling mantelzorg. De mogelijkheden

voor in- en bijwoning van hulpbehoevende familieleden zijn verruimd met de komst van deze regeling en passen binnen de visie van de Wmo om de leefbaarheid van burgers te vergroten. De eigen kracht (oud worden of hulp ontvangen in de eigen leefomgeving) en medeverantwoordelijkheid (mantelzorg verlenen) worden gestimuleerd.

Het gemeentelijke werkterrein 'woningbouw' biedt echter meer mogelijkheden voor het faciliteren van de eigen kracht en medeverantwoordelijkheid. De gemeente wil aanpasbaar bouwen stimuleren en kan mensen die een bouwvergunning willen aanvragen wijzen op de mogelijkheden en voordelen van aanpasbaar bouwen.

Op het terrein van vergunningverlening wordt gestreefd naar vereenvoudiging en klantgerichter en efficiënter werken. Conform de toekomstige Wet algemene bepalingen omgevingsvergunningen (Wabo) worden maatregelen genomen om de verlening van vergunningen hierop aan te passen. Daarnaast worden de mogelijkheden bekeken om de beoordeling van welstand gedifferentieerd te laten plaatsvinden.

De gemeente kan via dergelijke besluiten faciliteiten bieden waardoor burgers makkelijker verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun eigen kracht en hun medeverantwoordelijkheid.

Een andere wijze om burgers hierin beter te faciliteren is interactieve beleidsvorming. Door burgers te betrekken bij leefbaarheidsvraagstukken tracht de gemeente hun verantwoordelijkheid voor zichzelf en hun leefomgeving te vergroten. Onder andere via het Wmo-panel vraagt de gemeente advies aan haar burgers. Daarnaast kan bij beleidsontwikkeling, afhankelijk van de het onderwerp, gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid om inspraakavonden voor inwoners te organiseren.

2.2.2 Sociale veiligheid

De gemeente is voor de bevolking het eerste aanspreekpunt wanneer het gaat om de leefbaarheid van een dorp of wijk. Denk daarbij aan onder andere wonen, inrichting van de wijk, voorzieningen in het dorp en veiligheid. De leefbaarheid en sociale veiligheid worden echter mede bepaald door de bewoners van de dorpen of wijken. Zij moeten daarom betrokken worden bij het realiseren en/of behouden van een zo optimaal mogelijk niveau van sociale veiligheid en leefbaarheid. Initiatieven die door burgers (bijvoorbeeld via buurtverenigingen) worden aangedragen ter bevordering van veiligheid en leefbaarheid, zoals buurtpreventieprojecten, worden door de gemeente beoordeeld en daar waar mogelijk ondersteund en gestimuleerd. Bij de beoordeling van initiatieven voor buurtpreventieprojecten wordt ook de politie betrokken.

De gemeente wil de veiligheid voor en het veiligheidsgevoel van burgers vergroten. Overlast door ergerlijk en misplaatst gebruik van de leefomgeving moet verminderd worden. Onder andere geparkeerde auto's, overhangende struiken en obstakels op voetpaden, zoals afvalcontainers, veroorzaken overlast voor mensen met rollators en rolstoelen. De gemeente zal regelmatig publicaties verzorgen om inwoners aan te spreken op hun verantwoordelijkheden in dezen. Daarnaast wordt de Buitengewoon Opsporingsambtenaar ingezet. Deze heeft onder andere aandacht voor foutparkeren, vandalisme en kleine criminaliteit. In de gemeentelijke publicaties wordt ook kenbaar gemaakt welke meldpunten er zijn voor overlast en vernielingen. Naast het bestrijden van foutparkeren en obstakels op voetpaden draagt ook verkeersveiligheid in de breedste zin bij aan het veiligheidsgevoel.

2.2.3 Sociale samenhang

Mensen uit alle leeftijdsgroepen en doelgroepen, en met een diversiteit aan achtergronden, moeten prettig in de gemeente Landerd kunnen wonen. Bij een sociale samenleving hoort dat ook mensen met een verstandelijke of geestelijke handicap zo gewoon mogelijk moeten kunnen meedoen. Dit houdt in dat zij niet langer in een instelling leven, maar in een gewoon huis in een gewone wijk. Deze verschuiving wordt ook wel aangeduid als een proces van 'vermaatschappelijking'. Daarnaast speelt de vergrijzing: de bevolking bestaat voor een steeds groter wordend gedeelte uit oudere mensen. De meeste ouderen willen zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen.

De gemeente wil het voor inwoners uit alle doelgroepen mogelijk maken zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Dat kan via de beschikbaarheid van zorg- en welzijnsdiensten aan huis, maar er

moeten ook woningen zijn die geschikt (te maken) zijn voor mensen met beperkingen. Bovendien wil de gemeente voorzien in de behoefte aan kleinschalige woonvormen. Deze zijn bij voorkeur gelegen op loopafstand van voorzieningen zoals winkels voor dagelijkse benodigdheden, een dorps huis of een zorgcentrum.

Om jongeren uit de gemeente Landerd de gelegenheid te bieden in hun eigen leefomgeving te kunnen blijven wonen, worden starterswoningen gebouwd en wordt een nader te bepalen vorm voor startersleningen ontwikkeld. Ook jongeren die vanwege hun studie Landerd hebben verlaten, maar direct daarna willen terugkeren, komen hiervoor in aanmerking. Dit komt een gevarieerde samenstelling van de bevolking ten goede.

Naast woongemeente is Landerd tevens een verblijfsgemeente voor toeristen en recreanten. Mensen uit alle geledingen van de samenleving gaan op vakantie. Voor mensen met een beperking zijn op verblijfslocaties extra voorzieningen nodig. Dit vergt een andere aanpak dan de inrichting van verblijfsaccommodaties voor mensen zonder beperkingen. De gemeente wil ondernemers die hierop inspelen faciliteren door waar mogelijk medewerking te verlenen bij bouwaanvragen en bestemmingsplanprocedures.

Maatschappelijke stages bieden leerlingen een vorm van buitenschools leren, ten behoeve van hun persoonlijke ontwikkeling. Door het doen van vrijwilligersactiviteiten kunnen leerlingen actief kennis maken met allerlei aspecten van de samenleving en kan de sociale samenhang bevorderd worden. Op landelijk niveau worden initiatieven voor maatschappelijke stages onderzocht. Afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen zal de gemeente Landerd bekijken of de gemeente hierin een rol kan vervullen.

2.2.4 Voorzieningenniveau in de gemeente

De leefbaarheid in de gemeente en de afzonderlijke dorpen wordt mede bepaald door de aanwezigheid van voorzieningen. De aanwezigheid van eerstelijnszorg, basisonderwijs en een multifunctioneel centrum komen de leefbaarheid in belangrijke mate ten goede. De gemeente streeft naar behoud van deze voorzieningen in alle dorpen. Hoewel de gemeente dit niet tegen elke prijs kan garanderen, zal ze dit streven zoveel mogelijk kracht bijzetten vanuit haar verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid in de dorpen.

Voor mensen die zorg aan huis ontvangen, moet ook een pakket van welzijnsdiensten beschikbaar zijn. Dit moet worden afgestemd op de woon- en zorgsituatie. Ook hiervoor geldt dat de gemeente dit niet tegen elke prijs kan garanderen, maar dat gestreefd wordt naar een zo optimaal mogelijke situatie. De middelen uit de voormalige regeling 'Diensten bij wonen met zorg' waren hiervoor bestemd. Deze worden herverdeeld over de gemeenten en daarvoor moet een nieuwe financieringsstructuur worden onderzocht.

Voor andere voorzieningen in het kader van de Wmo, zoals een steunpunt mantelzorg, geldt zij weliswaar laagdrempelig toegankelijk moeten zijn, maar dat deskundigheid van groter belang is dan aanwezigheid in elke kern of in de gemeente. De gemeente betreft beide aspecten bij besluiten over de aanwezigheid van voorzieningen.

De toegankelijkheid van gemeentelijke gebouwen en openbare ruimten moet goed zijn. Als door inwoners verbeterpunten worden aangedragen, worden deze door de gemeente beoordeeld, en eventueel doorgevoerd.

Ook het ondernemerschap en de gemeenschapszin geven invulling aan de leefbaarheid middels de aanwezigheid van commercie en het verenigingsleven. De gemeente wil beiden stimuleren. Ondernemers kunnen waar mogelijk rekenen op medewerking bij bouwaanvragen en bestemmingsplanprocedures en het verenigingsleven wordt ondersteund met subsidies en het aanbod van het Servicepunt vrijwilligerswerk.

Vervoersvoorzieningen moeten goed toegankelijk zijn voor een brede doelgroep. Het stads- en streekvervoer moet in 2010 toegankelijk zijn voor ouderen en minder validen. Daarom zal van een aantal halteplaatsen in de gemeente Landerd de instaphoogte en perronbreedte worden aangepast.

2.3 Stand van zaken

2.3.1 Faciliteren van de 'eigen kracht en medeverantwoordelijkheid' vanuit de gemeente

De gemeente Landerd heeft in de afgelopen jaren diverse acties ondernomen om de eigen kracht en medeverantwoordelijkheid verder tot ontwikkeling te laten komen.

Vanuit het basisonderwijs is het initiatief gekomen om een jeugdgemeenteraad op te richten. Deze is inmiddels actief. Van elke basisschool in Landerd zitten twee leerlingen uit groep 7 en/of 8. Leden van de gemeenteraad ondersteunen de jeugdgemeenteraad bij de voorbereiding en organisatie.

In 2006 is een gemeentelijke jeugdwebsite opgezet voor kinderen in de basisschoolleeftijd.

Naast de besluitvormende gemeenteraadsvergaderingen zijn per vergadercyclus één of twee voorbereidende vergaderingen. Deze zijn opiniërend. Elke raadsfractie heeft daarbij de mogelijkheid om een (externe) deskundige uit te nodigen die deelneemt aan de discussie. Hierdoor wordt de toegang tot de politieke discussies vergroot.

Het college is in 2007 gestart met wijkbezoeken. Het college wil tijdens deze bezoeken graag horen wat er in de kernen speelt en welke onderwerpen aandacht verdienen. Ook leefbaarheid en veiligheid kunnen dus aan de orde komen. Inwoners kunnen tijdens de wijkbezoeken, maar ook tussentijds op afspraak als daar behoefte aan is, met het college van gedachten wisselen.

Naar aanleiding van de invoering van de Wmo heeft de gemeente Landerd het Wmo-panel in het leven geroepen. Vertegenwoordigers namens de doelgroepen ouderen, lichamelijk gehandicapten, verstandelijk gehandicapten, ggz-cliënten en mantelzorgers adviseren de gemeente en beoordelen beleidsvoornemens. De gemeente betreft de adviezen van het Wmo-panel bij de uiteindelijke besluitvorming, maar de adviezen zijn niet bindend.

De dienstverlening door ouderenadviseurs is een belangrijk onderdeel van het ouderenwerk geworden. De ouderenadviseurs helpen ouderen op weg als zij vragen hebben over uiteenlopende zaken, maar begeleiden ouderen ook als zij met hulp zelf initiatieven kunnen nemen. Deze begeleiding stimuleert de eigen kracht van ouderen.

2.3.2 Sociale veiligheid

Sociale veiligheid is een onderdeel van het beleidsterrein veiligheid. Dit onderwerp wordt in de gemeente integraal benaderd door één portefeuillehouder verantwoordelijk te maken voor integrale veiligheid. Hieronder valt sociale veiligheid, fysieke veiligheid, brandveiligheid, openbare orde, verkeersveiligheid, huiselijk geweld, rampenbestrijding.

Overlastbestrijding bestaat in diverse vormen. Meervoudige problematiek wordt bestreden via het project bemoeizorg. Dit is een zorgnetwerk waarbij hulpverleners zorgwekkende zorgmijders en/of -situaties signaleren en op laagdrempelige wijze toeleiding naar zorg realiseren. Het doel van het project is tot een aanvaardbare leefsituatie voor zowel cliënt als voor zijn omgeving te komen. Bemoeizorg beperkt overlast in de buurt en stimuleert het gevoel van veiligheid in de gemeente. Een andere vorm van overlastbestrijding is het aanbrengen en instandhouding van voldoende verlichting en goed overzicht op de omgeving.

2.3.3 Sociale samenhang

De gemeente Landerd beschikt over een bloeiend verenigingsleven. Er zijn vele sport-, muziek- en vrijetijdsverenigingen. Deze verenigingen draaien op een zeer groot aantal enthousiaste vrijwilligers. De gemeente waardeert hun inzet enorm en wil de vrijwilligers behouden om het belangrijke verenigingsleven in stand te kunnen houden. Het werven van nieuwe vrijwilligers is daarbij een aandachtspunt. Vrijwilligerswerk komt in hoofdstuk 5 van dit beleidsplan nader aan de orde.

Het verenigingsleven is een preventief middel om eenzaamheid te bestrijden, omdat het de sociale samenhang bevordert en mogelijkheden voor mensen biedt om sociale contacten te behouden. Eenzaamheid is echter in toenemende mate een probleem. Momenteel loopt in de gemeente Uden een experiment met diverse eerstelijnsorganisaties om de signalering en vervolgens de bestrijding van eenzaamheid te verbeteren. Als dit experiment positief geëvalueerd wordt, wil de gemeente het ook in Landerd inzetten.

Ter bestrijding van eenzaamheid bij de doelgroep ouderen hebben medewerkers en vrijwilligers van de Rigom² een signalerende rol. Om uit het isolement te komen, kunnen zij de betreffende oudere toeleiden naar lokale activiteiten en voorzieningen, zoals de eetpunten voor de warme maaltijdvoorziening, de informatieve koffiebijeenkomsten in de steunpunten of het Wmo-loket. Voor het signaleren van kwetsbaarheid bij inwoners in andere doelgroepen wordt vooral een beroep gedaan op huisartsen, maar ook op scholen. Scholen kunnen met de aanwezigheid van een schoolmaatschappelijk werker preventief of vroegtijdig inspelen op kwetsbaarheid bij kinderen.

De informatieve bijeenkomsten 'Op de koffie bij... het ouderensteunpunt' vinden in elke kern ongeveer drie maal per jaar plaats en hebben steeds wisselende thema's die zijn afgestemd op de wensen van de ouderen zelf. De coördinator steunpuntenbeleid benut deze bijeenkomsten als één van de middelen om informatie en advies te geven aan ouderen in Landerd. Bovendien kan dit leiden tot meer deelname van ouderen aan de samenleving.

2.3.4 Voorzieningenniveau in de gemeente

De laatste jaren is aanzienlijk geïnvesteerd in het voorzieningenniveau van de gemeente Landerd om de leefbaarheid te behouden en te verbeteren. Te noemen zijn:

- nieuwbouw van het nieuwe gemeenschapshuis 'Het Wapen van Reek'
- verbouwing/uitbreiding van jeugd- en jongerencentrum De Piramide
- verbouwing/uitbreiding van de korfbalaccommodatie in Schaijk
- voorbereiding voor nieuwbouw van basisschool De Regenboog in Schaijk, in combinatie met woningen voor ouderen, woningen voor mensen met een beperking en het consultatiebureau
- voorbereidingen voor de realisatie van een brede school in Zeeland
- er is en wordt extra geïnvesteerd in starters- en seniorenwoningen
- er zijn recreatieve wandel-, fiets-, ruiter- en skeelerroutes gerealiseerd
- opzetten van steunpunten³ voor informatie en advies voor ouderen in elke dorpskern
- activiteiten voor ondersteuning van mantelzorgers

Deze opsomming is verre van uitputtend, maar geeft een indruk van de waarde die wordt gehecht aan de aanwezigheid van voorzieningen voor de diverse doelgroepen in de drie dorpen van onze gemeente.

2.4 Doelstellingen

Ten aanzien van leefbaarheid zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Burgers zijn en voelen zich (mede)verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt.
2. Het vergroten van het zelforganiserend vermogen van de samenleving.
3. In elke kern is een multifunctioneel centrum aanwezig met een ontmoetingsfunctie en waarin diensten kunnen worden aangeboden.
4. Burgers voelen zich betrokken bij het leefbaarheidbeleid van de gemeente.
5. Burgers voelen zich veilig in de directe leefomgeving.
6. De sociale samenhang in de gemeente wordt gestimuleerd.

² Regionale Instelling Gecoördineerd Ouderenwerk Maasland. Deze organisatie voert het ouderenwerk in Landerd uit.

³ Uitwerking van de Notitie Steunpuntenbeleid Landerd

2.5 Actiepunten

De actiepunten voor de periode 2008-2011 zijn:

1.	Jaarlijks worden de ervaringen en actiepunten op het gebied van leefbaarheid in de regio uitgewisseld.	doorlopend
2.	Evaluatie van de wijkbezoeken van het college	2007-2008
3.	Evaluatie van de bijeenkomsten 'Op de koffie bij... het ouderensteunpunt'	2008
4.	Het opzetten van een nieuwe financieringsstructuur voor welzijnsdiensten voor mensen die zorg ontvangen in een thuissituatie (voormalige DWZ-gelden)	2008

2.6 Relatie met andere terreinen

- Prestatieveld preventieve ondersteuning jeugd en ouders: met name de (bestrijding van) jeugdoverlast is van belang voor dit prestatieveld vanwege de invloed op de beleving van (on)veiligheid.
- Prestatieveld ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers: vrijwillige inzet van bewoners vergroot hun waardering voor de leefbaarheid in de wijk en draagt bij aan de sociale samenhang.
- Prestatievelden meedoen mogelijk maken: de directe leefomgeving van burgers bepaalt in grote mate of zij zich betrokken voelen bij de familie, de buurt en de lokale samenleving. Hoe groter deze betrokkenheid is, hoe groter de deelname aan het maatschappelijk verkeer. Daarnaast vervult het lokaal loket een informatiefunctie en een signaalfunctie van vraagontwikkeling in de samenleving.
- Prestatieveld maatschappelijke opvang, oggz en verslavingsbeleid: als de individuele sociale problematiek van bewoners erg groot is, zijn zij vaak niet meer inzetbaar/aanspreekbaar voor het samenleven of meedoen in hun wijk.

Ook buiten de Wmo heeft dit prestatieveld raakvlakken:

- Integrale veiligheid: inwoners, gemeente en samenwerkingspartners (politie, welzijnswerk, woningbouwverenigingen, e.a.) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor signalering van problemen en het voorkomen van overlast.
- Ruimtelijke ordening: de leefbaarheid wordt mede bepaald door de inrichting van de woonomgeving. Daarnaast is het beleid met betrekking tot het indienen van bouwvergunningen van invloed op de mate waarin inwoners verantwoordelijkheid willen en kunnen nemen.
- Communicatie: de contacten tussen inwoners en de gemeente zijn van belang om gezamenlijk verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor de leefbaarheid.

Hoofdstuk 3 Meedoen mogelijk maken

3.1 Inleiding

De prestatievelden 3, 5 en 6 van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) omvatten de beleidsterreinen die de centrale doelstelling van de Wmo uitdragen: 'meedoen' in de samenleving. Deze prestatievelden zijn als volgt in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning omschreven:

3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
5. Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.

Mensen met een zorgvraag of zorgbehoefte blijven in toenemende mate zelfstandig wonen. Soms lukt het hen niet de problemen, die zich voordoen bij het zelfstandig wonen en het deelnemen aan de samenleving, zelfstandig of samen met anderen op te lossen. De kern van de cultuurverandering in de Wmo is dat burgers (waar mogelijk) meer zichzelf en elkaar gaan helpen en minder op de overheid leunen. Alleen dan is het vangnet van voorzieningen betaalbaar en beschikbaar te houden voor de mensen die het echt nodig hebben. Door de Wmo is de gemeente verantwoordelijk geworden voor een samenhangend stelsel van ondersteuning. Als het collectieve/algemene aanbod breed en goed toegankelijk is georganiseerd, kunnen mensen zo gewoon mogelijk mee doen in de samenleving waardoor hun beperking niet bepalend is voor de wijze waarop met hen wordt omgegaan. Deze cultuuromslag in de Wmo is alleen mogelijk met voldoende draagvlak, vertrouwen, experimenteeruimte (pilotprojecten) en betrokkenheid bij alle partijen.

Een manier om ondersteuning te bieden is het lokaal loket. Voor de komst van de Wmo waren er veel informatiepunten en loketten van (overheid- en zorg)instellingen, maar het aanbod was voor de burger versnipperd. Het lokaal loket moet hierin verandering brengen.

3.2 Visie

3.2.1 Wmo-loket

Het gemeentelijk loket wordt van een loket voor informatie en advies uitgebouwd tot een breed Wmo-loket. Het loket is bekend met het totale aanbod van voorzieningen in de gemeente. De vragen die de cliënten aan het loket voorleggen, worden geregistreerd. Enerzijds om de vraag van de cliënt en de voortgang van de beantwoording te kunnen volgen, anderzijds om trends te signaleren en de voorzieningen daar eventueel op aan te passen. Regelmatige analyses van de geregistreerde informatie geeft een goed beeld van de levensterreinen waarover cliënten informatie of ondersteuning nodig hebben. Ook geeft een goede registratie een beeld van de blinde vlekken en zwakke schakels in de sociale infrastructuur. Via de regiefunctie van de gemeente kan vervolgens verbetering georganiseerd worden op deze onderdelen.

Het loket is voor veel burgers de eerste plaats waar zij met de Wmo-visie in aanraking komen. De meeste burgers weten wel van het bestaan van de Wmo, maar ervaren pas wat deze inhoudt als ze, voor zichzelf of voor mensen in hun omgeving, op zoek gaan naar informatie, advies of ondersteuning.

Voorlichting over het Wmo-loket en de Wmo-producten is een continu proces. De gemeente zorgt dat de samenwerkingspartners goed zijn geïnformeerd over de gemeentelijke producten, zodat zij gericht kunnen doorverwijzen naar het Wmo-loket en de voorzieningen. De samenwerkingspartners informeren op hun beurt de gemeente.

Informatie over de Wmo en Wmo-producten moet voor iedereen goed bereikbaar en goed te begrijpen zijn. Deze informatie wordt verstrekt via het fysiek, telefonisch en digitaal bereikbare Wmo-loket. De

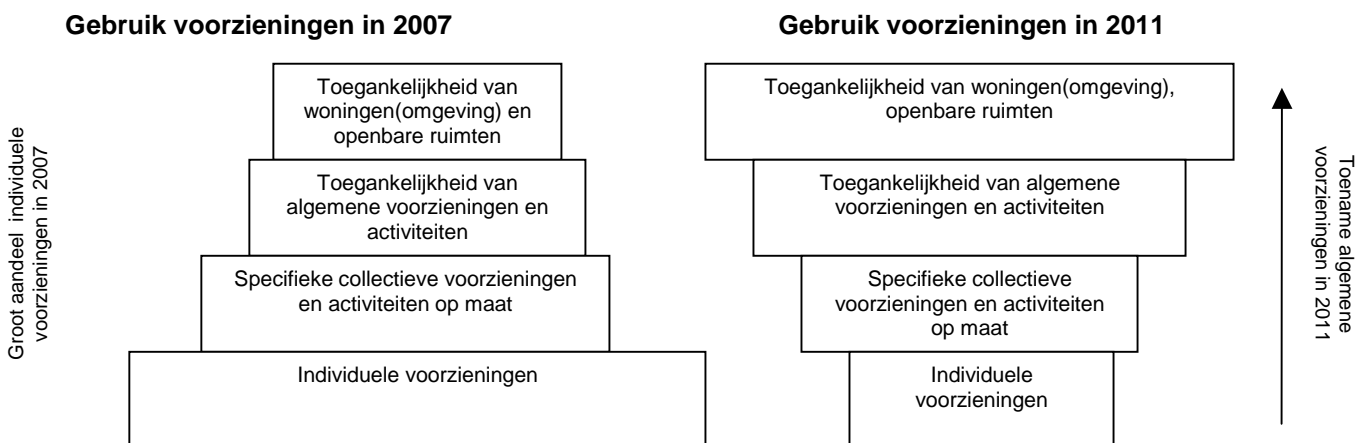
gemeente zal regelmatig publiceren over de plaatsen waar informatie en advies te verkrijgen is en over de beschikbare voorzieningen. Ook wordt op verzoek van verenigingen informatie gegeven over de Wmo.

De medewerkers van het loket dragen de gemeentelijke Wmo-visie overtuigend uit. Burgers moeten weten dat de gemeente handelt vanuit de compensatieplicht, waarbij eerst wordt gekeken naar hun eigen kracht, vervolgens naar wat de omgeving kan doen in het kader van de medeverantwoordelijkheid, en tenslotte naar de vangnetfunctie van de gemeente. Loketmedewerkers zijn goed getraind in het doorvragen om zo de vraag achter de vraag te achterhalen. De vraag wordt vervolgens zo goed mogelijk van een maatwerkantwoord voorzien. In geval van complexe (meervoudige) vragen wordt een integraal en samenhangend antwoord georganiseerd of draagt de gemeente zorg voor een snelle doorverwijzing naar het juiste netwerk. Als de situatie daarom vraagt, staan de medewerkers van het loket mensen te woord in een spreekkamer.

Het Wmo-loket vervangt geen bestaande ondersteuningsstructuren, maar verbindt ze of vult ze aan.

3.2.2 Algemene voorzieningen

Met het bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer worden ook die maatregelen bedoeld die, zonder dat men zich hoeft te wenden tot de gemeente, ten goede komen aan een ieder die daaraan behoefte heeft. Er kunnen vier groepen voorzieningen worden onderscheiden die de deelname aan het maatschappelijk verkeer en het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking bevorderen (zie onderstaande figuur). Van belang is dat de toegankelijkheid bij algemene voorzieningen voor alle burgers zo goed mogelijk geregeld is. Op deze manier wordt druk op de individuele voorzieningen beperkt en wordt het zo gewoon mogelijk meedoen in de samenleving gestimuleerd. Het grote ontwikkelingspotentieel in de Wmo ligt bij deze algemene voorzieningen. Het proces tot wijziging in het voorzieningengebruik is in onderstaand figuur inzichtelijk gemaakt. Het figuur laat zien dat de algemene voorzieningen breder worden en het vangnet van de individuele voorzieningen verhoudingsgewijs kleiner.

3.2.3 Individuele voorzieningen

Voor individuele verstrekkingen kunnen mensen terecht bij het loket. Hier wordt bij iedere aanvraag de compensatieplicht gehanteerd. Dit betekent dat er gekeken wordt naar wat mensen tekort komen om zo gewoon mogelijk mee te doen. Daarbij is eigen kracht het startpunt. Vervolgens wordt gekeken naar de eigen omgeving van de ondersteuningsvrager kan bijdragen aan behoud of bevordering van de regie over de eigen situatie. Wat overblijft ter compensatie wordt objectief vastgesteld door middel van de indicatiestelling en wordt bij voorkeur met collectieve en algemene voorzieningen gecompenseerd. Collectieve en algemene voorzieningen voorkomen duurdere individuele voorzieningen en hebben als bijkomend voordeel dat ze regelarm en daardoor klantvriendelijker kunnen worden ingevuld.

Indien ter compensatie een individuele voorziening noodzakelijk blijkt, kan de cliënt kiezen voor verstrekking van een persoonsgebonden budget of een voorziening in natura. Gaat het om hulp bij het huishouden in de vorm van zorg in natura, dan kan de cliënt kiezen uit meerdere aanbieders. Verder wordt de ruimte die het Besluit maatschappelijke ondersteuning de gemeente biedt om eigen bijdragen naar draagkracht op te leggen volledig benut⁴. Wanneer de gemeente hiervan geen gebruik maakt wordt de eigen bijdrage namelijk alsnog geïnd door het rijk in het kader van de AWBZ. De eigen bijdrage als instrument biedt de mogelijkheid om het kostenbewustzijn van de burgers te vergroten.

Als een cliënt in aanmerking komt voor een individuele voorziening, maar door eigen bijdragen alles zelf moet betalen, wordt toch een beschikking voor de voorziening afgegeven. De Wmo-eigen bijdragen gaan namelijk vóór AWBZ-eigen bijdragen. Als de cliënt geen aanvraag indient omdat hij toch zelf moet betalen of als de gemeente geen beschikking afgeeft, moet de cliënt bij een volgende aanvraag alsnog betalen voor de eigen bijdrage.

De volgende uitgangspunten zijn vastgelegd in de Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning:

Het niet vergoeden van algemeen gebruikelijke voorzieningen

Voorzieningen waarover de gebruiker, gezien zijn individuele situatie, ook zonder zijn handicap of beperking zou kunnen beschikken worden als *algemeen gebruikelijk* beschouwd. Dit zijn voorzieningen die in de reguliere handel verkrijgbaar zijn, die niet speciaal voor gehandicapten bedoeld zijn en/of die niet aanzienlijk duurder zijn dan vergelijkbare producten met hetzelfde doel. Voorbeelden zijn een thermostaatkraan, een verhoogd toilet maar ook een fiets met hulpmotor. De kosten komen voor rekening van de gebruiker. Voor mensen met een laag inkomen heeft de gemeente een vangnet vanuit de Wet werk en bijstand. In voorkomende gevallen wordt individueel maatwerk geleverd.

Protocol gebruikelijke zorg

Hierin is geregeld dat een aanvrager niet voor huishoudelijke zorg in aanmerking komt wanneer meerderjarigen, die wel in staat zijn huishoudelijk werk te verrichten, tot het huishouden behoren. Ook van minderjarige kinderen wordt – afhankelijk van leeftijd – een bijdrage aan het huishouden verwacht. De verwachting is dat op basis van de gemeentelijke uitvoeringspraktijk het protocol wordt doorontwikkeld.

Goedkoopst adequaat

Individuele voorzieningen die in het kader van de Wmo worden verstrekt, dienen naar objectieve maatstaven gemeten zowel adequaat als de meest goedkope voorziening te zijn. Met adequaat wordt bedoeld: volgens objectieve maatstaven toereikend. Zijn er twee of meer voorzieningen adequaat, dan wordt gekozen voor de goedkoopste voorziening. De goedkoopste voorziening wordt beschouwd vanuit het gezichtspunt van de gemeente.

ICF-classificatie

Om invulling te geven aan de holistische mensvisie, die binnen de Wmo centraal staat, wordt bij de indicatiestelling gebruik gemaakt van het International Classification of Functions, Disabilities and Impairments: de zogenaamde ICF-classificatie. De ICF kijkt vanuit drie invalshoeken:

- de mens als organisme, als 'lichaam' (hoe goed functioneren bijvoorbeeld de gewrichten, het hart en de bloedvaten, de hersenen en zenuwen van een persoon?);
- het menselijk handelen (welke activiteiten voert iemand zelf uit en welke zou hij/zij zelf kunnen of willen uitvoeren?);
- participatie, deelname aan het maatschappelijk leven (kan iemand meedoen op alle levenssterreinen en doet hij/zij ook mee?).

Op deze wijze wordt er niet alleen gekeken naar de medische oorzaak en/of beperking, maar ook naar de functies die degene nog wel kan uitoefenen in combinatie met het functioneren van die persoon in

⁴ Het Besluit maatschappelijke ondersteuning bepaalt de maximale eigen bijdrage die gemeenten van minima mogen vragen. Het gaat om een vast bedrag per 4 weken dat voor 2007 is vastgesteld op € 16,60 voor alleenstaanden en € 23,80 voor gehuwden. Boven een bepaald inkomen mag naast dit vast bedrag een inkomensafhankelijke eigen bijdrage worden opgelegd. In 2007 is dit 15% van het verzamelinkomen boven € 16.137 voor een alleenstaande jonger dan 65 jaar en € 14.162 voor een alleenstaande van 65 jaar en ouder en € 20.810 voor gehuwden jonger dan 65 jaar en € 19.837 voor gehuwden die beiden 65 jaar of ouder zijn (deze bedragen zijn gelijk aan 120% van het verzamelinkomen op het sociaal minimum).

de directe leefomgeving en de samenleving. Psychosociale problematiek wordt meegewogen voor zover dit van toepassing is bij de beoordeling van de gevraagde voorziening. De brede ICF-richtlijn schrijft dit ook voor.

Maatwerk

Met de komst van de Wmo vindt er een verschuiving plaats van aanbodgerichte naar een vraaggerichte benadering. Er wordt gekeken naar de mogelijkheden en onmogelijkheden van de persoon in kwestie. Dit leidt tot maatwerk. Het tekort voor 'zo gewoon mogelijk meedoen aan de samenleving' wordt gecompenseerd, conform de strekking van de compensatieplicht in de Wmo.

3.3 Stand van zaken

Veel ontwikkelingen die in de visie zijn beschreven, zijn reeds in gang gezet. Hieronder treft u een opsomming aan van de huidige stand van zaken op het gebied van het prestatieveld 'Deelname aan het maatschappelijk verkeer'.

3.3.1 Wmo-loket

De notitie 'De gezamenlijke visie op lokale loketten' werd in juni 2006 door de raden van de gemeenten in de regio Uden-Veghel vastgesteld. De functies van het lokaal loket zijn: informatie, vraagverheldering, advies, ondersteuning/bemiddeling en toegang tot voorzieningen. Er is gekozen voor een groeimodel, zowel in de diepte (de functies van het loket), de breedte (doelgroep en producten) als de bereikbaarheid van het loket. Bij de start is de nadruk gelegd op personen met een handicap en ouderen en de producten en diensten op het terrein van wonen, zorg en welzijn die voor hen het meest relevant zijn. Bij dit loket kunnen sinds 2 januari 2007 de hulp bij het huishouden, rolstoelen en woon- en vervoersvoorzieningen voor gehandicapten worden aangevraagd. Het lokaal loket wijst inwoners met vragen op het gebied van welzijn, zorg en wonen de juiste weg. Het lokaal loket is een aanvulling op de bestaande loketten en met name bedoeld voor de mensen, die niet rechtstreeks de weg naar een woon-, zorg- of welzijnsinstantie kunnen vinden. Het loket is aanvullend en komt niet in de plaats van de huidige loketten van de diverse instellingen.

Het lokaal loket kan niet zonder medewerking van- en samenwerking met de aanbieders op het terrein van wonen, zorg en welzijn functioneren. In regionaal verband zijn afspraken gemaakt met de MEE-organisatie, de stichtingen voor maatschappelijk werk, het welzijnswerk voor ouderen, Dichterbij, Stichting Thuiszorg Brabant Noordoost, Stichting Thuiszorg VDA, Stichting Voorzieningen Lichamelijk Gehandicapten (VLG), Stichting Welstaete, Stichting Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) Uden-Veghel en Novadic-Kentron.

De gemeenten Uden, Veghel en Sint-Oedenrode hebben gezamenlijk een digitale sociale kaart opgezet en gekoppeld aan de gemeentelijke website. De gemeente Landerd heeft de informatie van de sociale kaart geïntegreerd in de eigen website. In de gemeente Boekel is de digitale sociale kaart binnenkort eveneens operationeel op de gemeentelijke website.

3.3.2 Toegankelijkheid/bruikbaarheid van woningen en openbare ruimte

De regiogemeenten bevorderen op verschillende manieren het aanpasbaar/levensloopbestendig bouwen. Zo heeft de gemeente Uden een convenant aanpasbaar bouwen met de corporatie, aangemelde bouwbedrijven, architecten en projectontwikkelaars afgesloten. Andere gemeenten maken afspraken per project in een samenwerkingsovereenkomst en/of met de corporatie in het kader van de prestatieafspraken. Eigenaar bewoners worden bijvoorbeeld via een voorlichtingspakket bij het aanvragen van een bouwvergunning of via het woonverbeteradvies in het kader van het project Blijvend thuis in eigen huis gestimuleerd om de bruikbaarheid van hun woning te verbeteren.

In het kader van het inclusief beleid wordt ingezet op brede toegankelijkheid en bruikbaarheid van de openbare ruimte. Ondanks deze inzet worden nog steeds veel verbeterpunten aangedragen door inwoners met beperkingen.

De gemeenten hebben beleid gericht op het ontwikkelen van woonservicezones in gang gezet.

3.3.3 Toegankelijkheid openbaar vervoer

Binnen de gemeenschappelijke regeling kleinschalig collectief vervoer geven de gemeenten in Brabant Noordoost en de provincie Noord-Brabant samen invulling aan Taxihopper; de regiotaxi waarvan iedereen met of zonder handicap gebruik kan maken. Het gebruikerstarief van Taxihopper maakt dat de voorziening als systeem voor openbaar vervoer nog niet voor iedereen bereikbaar is. Aan mensen met een handicap en een inkomen beneden de inkomensgrens wordt Taxihopper als individuele voorziening verstrekt. Binnen de regio Brabant Noordoost zijn/worden eveneens samen met de provincie initiatieven ontwikkeld om de toegankelijkheid van het openbaar vervoer en de haltes te verbeteren.

3.3.4 Specifieke voorzieningen en activiteiten op maat

In het kader van het ouderenbeleid⁵ zijn verschillende ondersteunende voorzieningen gerealiseerd, zoals de sociale alarmering, eetpunten, thuisbezorgde maaltijden en klussendiensten. Voor deze voorzieningen moet door de cliënten een bijdrage worden betaald. Door de subsidie van de gemeente aan de uitvoerende organisatie worden de kosten voor de cliënten echter relatief laag gehouden. Deze diensten richten zich vooral op de doelgroep ouderen, maar sluiten jonggehandicapten niet uit. Deze activiteiten werden vooral gezien als een aanvulling op de individuele verstrekkingen vanuit Wvg en AWBZ. Geleidelijk zijn deze voorzieningen aangemerkt als voorliggende voorzieningen waarmee de druk op de individuele voorzieningen verminderd kan worden.

3.3.5 Verstrekkingenbeleid individuele voorzieningen

Bij de Wet voorzieningen gehandicapten en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten was sprake van 'verzekerde' rechten waarop mensen met beperkingen aanspraak konden maken. Dit verzekerd recht blijft binnen de AWBZ van toepassing. De Wmo gaat uit van een compensatieplicht. Deze compensatieplicht wordt ingevuld met individuele voorzieningen op het moment dat de algemene of specifieke voorzieningen ontoereikend zijn. In de verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning, zoals deze per 1 januari 2008 van kracht wordt, is een koppeling gemaakt tussen het in het kader van de Wvg en de AWBZ ontwikkelde beleid en de compensatieplicht. Met deze koppeling kan de komende jaren een verschuiving van individuele voorzieningen naar specifieke en algemene voorzieningen worden gerealiseerd. Het verstrekkingenbeleid kan op deze wijze meegroeien met de ontwikkelingen in de vraag en in het brede Wmo-beleid.

3.4 Doelstellingen

1. Het realiseren van een breed en hoogwaardig loket wonen, zorg en welzijn binnen de gemeente dat fysiek, telefonisch en digitaal toegankelijk is.
2. Het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van de burger voor zichzelf en elkaar in het verstrekkingenbeleid van de gemeente.
3. Het verbeteren van de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van algemene voorzieningen.
4. Het realiseren van pilotprojecten waardoor onderzocht kan worden op welke manieren de druk op de individuele voorzieningen verminderd kan worden.
5. Het financieel en procesmatig beheersbaar houden van het verstrekkingenbeleid voorzieningen.
6. Invulling geven aan de regiefunctie van de gemeente op het gebied van 'meedoen in de samenleving' en beschikbaarheid maatschappelijke voorzieningen.

⁵ Nota (inter-)gemeentelijk ouderenbeleid van de gemeenten Boekel, Landerd, Sint-Oedenrode, Uden en Veghel en Nota lokaal ouderenbeleid Landerd

3.5 Actiepunten

1.	Jaarlijks het lokaal loket evalueren: 1) via registratie, 2) met burgers, 3) met organisaties (doorlooptijden, kwaliteit informatievoorzieningen, bejegening, betrokkenheid burgers/instellingen, etc.).	doorlopend
2.	Het registreren van vragen en aanvragen van de burgers in het loket. Het doel is een intelligentere interne infrastructuur te bewerkstelligen, waardoor: - de signaalfunctie naar organisaties beter kan worden ingevuld. Bijvoorbeeld: Wanneer er geconstateerd wordt dat vragen over één organisatie herhaaldelijk terug komen, geeft de gemeente een signaal af zodat de voorlichting van die betreffende organisatie verbeterd kan worden; - de signaalfunctie van vraagontwikkeling in de samenleving gerealiseerd kan worden; - de doorverwijfsfunctie kan worden gerealiseerd, zoals bij specifieke probleemsituaties waarbij het zaak is de burger snel in het juiste netwerk onder te brengen.	Start voorbereidingen: 2008 Start registratie: 2009
3.	Het evalueren van de regionale samenwerkingsovereenkomst met betrekking tot de dienstverlening in het lokaal loket.	2008 en 2010
4.	Het uitdragen van de gemeentelijke visie op het gebied van eigen kracht en medeverantwoordelijkheid in het loket (bv. in het intakeproces) en in een breder communicatietraject naar de burgers.	doorlopend
5.	Doorontwikkeling van het loket: Toevoeging van producten en uitbreiding van de doelgroep. Bijvoorbeeld: invulling geven aan de verwijfsfunctie naar organisaties voor opvoedingsvragen en mantelzorgvragen.	2008
6.	Doorontwikkeling van het loket: Het loket functioneert als vangnet en levert maatwerk. Steeds meer moet de (zorg)vraag van cliënten door medewerkers van het loket in samenhang met andere aanvragen en/of levensterreinen worden bekeken.	doorlopend
7.	Doorontwikkeling van het loket: Het loket heeft een laagdrempelige functie in de melding en signalering van zorgelijke zorg-/welzijns-/woonsituaties in de gemeente. Vanuit het loket vindt de verdere routing plaats zodat de regiefunctie goed ingevuld kan worden door de gemeente.	doorlopend
8.	Doorontwikkeling van het loket: Het realiseren van een digitaal loket als herkenbaar onderdeel van het gemeentelijk loket. Hierin moeten minimaal de volgende voorzieningen geboden worden: 1) sociale kaart (grotendeels reeds gerealiseerd) en 2) de mogelijkheid tot digitale aanvraag van voorzieningen zodat de burger van thuis uit een aanvraag in kan dienen. De website wordt uitgebreid met 'veelgestelde vragen aan het Wmo-loket'.	2010
9.	In de regio wordt een aantal (wijk)gerichte projecten gestart, zoals woonservicezones en netwerkversterkende structuren, om te testen of op andere manieren de druk op de individuele voorzieningen af kan nemen.	2009
10.	Evalueren en bijstellen van de verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning na een jaar en vervolgens na twee jaar	2009 2011
11.	De aanbestedingscontracten hulp bij het huishouden evalueren en op basis daarvan besluiten of nog (tweemaal) één jaar wordt doorgedaan dan wel een nieuw aanbestedingstraject wordt gestart.	2009 2010
12.	In het verstrekkingenbeleid streven naar marktwerking welke moet leiden tot een goede prijs/kwaliteit verhouding en een gedifferentieerd aanbod.	2008
13.	Onderzoeken of de individuele voorzieningen gezamenlijk aanbesteed kunnen worden in de regio Uden-Veghel.	2008

3.6 Relatie met andere terreinen

Deelname aan het maatschappelijk verkeer, 'meedoen in de samenleving', is een breed begrip dat ook op andere prestatievelden van de Wmo én op alle gemeentelijke beleidsterreinen van toepassing is. Alle voorzieningen op het gebied van jeugdzorg, ouderenbeleid, wonen, inkomen, onderwijs, veiligheid, mantelzorg, vrijwilligerswerk en sport zijn immers gericht op het meedoen in de

samenleving. We benoemen daarom hier slechts de relatie met andere prestatievelden om een beeld te schetsen hoe het ene prestatieveld het andere kan beïnvloeden.

- Prestatieveld preventieve ondersteuning jeugd en ouders: Met name de loketfunctie moet de komende jaren een toenemende rol gaan spelen in de preventieve ondersteuning van jeugd en ouders. De jeugdzorg is versnipperd en daarom zal in dat prestatieveld flink gewerkt gaan worden aan een sluitende zorgketen. Het lokaal loket krijgt een rol in informatieverstrekking over de wijzigingen in de jeugdzorgketen, het lokaal aanbod van voorzieningen voor jeugd en opvoedingsondersteuning voor ouders, maar ook in een snelle en juiste verwijzing naar deze zorg.
- Prestatieveld ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers: Met name de mantelzorgers, maar ook vrijwilligers, vervullen een grote rol in de medeverantwoordelijkheid van burgers voor elkaar om daardoor naasten zo gewoon mogelijk mee te kunnen laten doen in de samenleving. Door mantelzorg en welzijnsdiensten door vrijwilligers kunnen burgers zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving blijven wonen. Door vrijwilligerswerk worden mensen actief betrokken bij de vereniging/organisatie en de lokale samenleving. Mantelzorg en vrijwilligerswerk vervullen daarom een belangrijke rol in de binding tussen burgers, de binding tussen burgers en de directe leefomgeving en de binding tussen burgers en de samenleving.
- Prestatieveld leefbaarheid: De directe leefomgeving van burgers bepaalt in grote mate of zij zich betrokken voelen bij de familie, de buurt en de lokale samenleving. Hoe groter deze betrokkenheid is, hoe groter de deelname aan het maatschappelijk verkeer. Het meedoen in de samenleving kan dus niet los gezien worden van de leefbaarheid. Is niet voorzien in de randvoorwaarden voor een goede leefbaarheid, zoals veiligheid, voldoende en toegankelijke voorzieningen op wijk/buurniveau en sociale samenhang (zich uitend in een vergroting van het zelforganiserend vermogen van de samenleving), dan zal dit negatieve gevolgen hebben voor het meedoen in diezelfde samenleving.

De vangnetfunctie die in dit hoofdstuk naar voren komt is duidelijk waarneembaar bij alle prestatievelden van de Wmo. Indien de overheid de eigen kracht van de burger wil stimuleren zullen er op alle terreinen van de Wmo vangnetconstructies nodig zijn. Ook de loketfunctie is voor alle prestatievelden van groot belang voor informatie, advies, doorverwijzing en signalering.

Hoofdstuk 4 Preventieve ondersteuning van jeugdigen en ouders

4.1 Inleiding

Prestatieveld 2 benoemt de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het preventieve aanbod in geval van lichte opgroei- en opvoedproblemen. Dit prestatieveld is als volgt omschreven:

2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden.

Na de invoering van de Wet op de jeugdzorg op 1 januari 2005 hebben het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) de taken onderling afgestemd. De gemeentelijke taken/verantwoordelijkheden worden uitgedrukt in 5 functies.

Deze functies stellen wij binnen dit prestatieveld centraal. Het betreft:

1. Informatie en advies over opvoeden en opgroeien; hierbij gaat het om zowel gevraagde als ongevraagde informatie over opvoeden en opgroeien als om het beantwoorden van specifieke vragen van ouders en jeugdigen
2. Signalering van problemen van jeugdigen en opvoeders; hierbij gaat het om het vroegtijdig signaleren van problemen van jeugdigen en opvoeders, ook als de betrokkenen die problemen wellicht zelf niet goed onderkennen. Hierbij is ook aandacht voor beginnende delinquentie op zijn plaats.
3. Toeleiding naar het hulpaanbod; nadat een vraag of probleem is gesignaleerd moet zo snel mogelijk hulp worden geboden. Hiervoor is een inzichtelijk ondersteunings- en zorgaanbod nodig, zowel voor de hulpvragers als voor de beroepskrachten.
4. Licht pedagogische hulp; dit betreft kortdurende advisering en lichte hulpverlening op momenten dat de opvoeding dreigt te stagneren.
5. Coördinatie van de zorg op lokaal niveau; hierbij gaat het om gezinnen met meervoudige problematiek, die te maken hebben met diverse instanties en hulpverleners. Het is aan de gemeente om ervoor te zorgen dat lokale instellingen afspraken maken over het bij elkaar brengen van afzonderlijke probleemsignalen en het onderling afstemmen van de hulpverlening.

Dit prestatieveld heeft in eerste instantie betrekking op alle in onze regio wonende jeugdigen en hun ouders⁶, die een verhoogd risico hebben op een ontwikkelingsachterstand of uitval maar voor wie zorg op grond van de Wet op de Jeugdzorg niet nodig is, dan wel voorkomen kan worden.

Het regionale deel van de Wmo dat betrekking heeft op de vijf functies opvoed- en opgroei-ondersteuning wordt in dit beleidsplan uitgewerkt. Daarnaast heeft de gemeente lokaal jeugdbeleid.

4.2 Visie

Jeugdigen moeten zich optimaal kunnen ontwikkelen en probleemloos kunnen opgroeien tot zelfstandig functionerende volwassenen. Zij kunnen daarbij gebruik maken van de mogelijkheden die de samenleving te bieden heeft om hun eigen kracht te ontwikkelen en te versterken. Belangrijk is dat jeugdigen zich bewust worden van het feit dat ze deel uitmaken van de samenleving en uiteindelijk verantwoordelijkheid kunnen dragen voor hun eigen functioneren in die samenleving. Om daartoe te komen moeten ouders en gezinnen goed toegerust zijn voor hun opvoedingstaak.

4.2.1 Sluitende jeugdketen

Het doel van een sluitende jeugdketen is de samenhang in het jeugdbeleid tot stand brengen, knelpunten opsporen en een betere onderlinge samenwerking creëren. De zorg voor jeugdigen is op te vatten als een keten die uit verschillende schakels bestaat.

⁶ Waar ouders staat worden ook verzorgers bedoeld

Ouders zijn zelf primair verantwoordelijk voor de opvoeding. Omdat ouders soms behoefte hebben aan steun en kinderen soms begeleiding nodig hebben, dient er naast informele steun ook formele opvoedingsondersteuning beschikbaar te zijn.

De gemeente beschikt over een uitgebreid netwerk van voorzieningen. Met hulp van deze algemene voorzieningen voorkomt de gemeente dat ernstige opgroei- en opvoedproblemen ontstaan en stimuleert zij dat jeugdigen kunnen opgroeien tot zelfstandig functionerende volwassenen. Afstemming en samenwerking zijn hiertoe noodzakelijk en de gemeente treedt op als regisseur.

4.2.2 Signaleringsysteem

Met een signaleringsysteem wordt de afstemming en samenwerking tussen instanties bevorderd waardoor een versnipperde aanpak in het begin van de zorgketen wordt voorkomen. Alle partijen in de keten maken gebruik van het regionaal signaleringsysteem Zorg voor Jeugd. Dit systeem is aangesloten op de landelijke verwijzindex en is gekoppeld aan het elektronisch kinddossier (EKD).

Door gebruik te maken van dit systeem wordt/worden:

- de samenwerking tussen de betrokken ketenpartners rondom één jeugdige geoptimaliseerd;
- problemen vroegtijdig gesignaleerd waardoor risico's in een vroegtijdig stadium kunnen worden beperkt;
- de coördinatie van zorg actief ondersteund (één instelling verantwoordelijk maken voor de jeugdige en het uitzetten en bewaken van acties rondom een jeugdige);
- verantwoording afgelegd over de wijze waarop de coördinatie van zorg is uitgevoerd rondom een jongere;
- managementinformatie gegenereerd (o.a. input voor beleidsontwikkeling).

4.2.3 Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG)

Het Centrum voor Jeugd & Gezin (ook wel ouder-kind centrum) is de plaats waar ouders of kinderen terecht kunnen voor hulp bij opvoedingsproblemen. De hulp wordt dicht bij huis geboden op een manier die hen niet meteen de stempel geeft dat het slecht met hen gaat. Er zijn veel instellingen betrokken bij het opvoeden en opgroeien van jeugd. Zij werken samen in het CJG en stellen het kind centraal.

Het CJG is een voor alle burgers herkenbare en bekende eerstelijnsvoorziening en dient als frontoffice. Het CJG:

- is een vanzelfsprekend en bekend adres voor alle ouders en kinderen bij opgroei- en opvoedingsvragen;
- fungeert als een centraal meldpunt voor risicosignalen;
- biedt informatie, voorlichting, advies en een preventief aanbod en voorkomt daardoor zwaardere zorg;
- bundelt alle activiteiten en functies op het terrein van opvoed- en opgroei-ondersteuning, jeugdgezondheidszorg, jeugdzorg (optioneel), gezinscoaching/coördinatie van zorg en gegevensbeheer en biedt deze geïntegreerd aan;
- zorgt dat individuele hulp zo snel mogelijk en in een zo vroeg mogelijk stadium kan plaatsvinden;
- regelt een goede samenwerking en afstemming in signalering en aanpak tussen de belangrijkste opvoedingsmilieus: thuis, school en het publieke domein;
- verhoogt de effectiviteit en kwaliteit van de zorgketen (een geïntegreerd JGZ-circuit);
- maakt één aanmelding en één dossier per zorgvraag mogelijk;
- is een netwerkorganisatie.

4.3 Stand van zaken

Binnen de regio Uden-Veghel heeft in 2006 een inventarisatie plaatsgevonden aan de hand van de vijf onder 4.1 genoemde functies. Knelpunten en mogelijke oplossingen zijn opgenomen in de Notitie Preventief Jeugdbeleid van december 2006 en worden hieronder kort benoemd.

4.3.1 Sluitende jeugdketen

Met begeleiding van K2 (provinciale steunfunctie) is in de regio Uden-Veghel het project Sluitende Jeugdketen gestart. Uitgangspunt hierbij is het model lokale zorgstructuur dat in het kader van Operatie Jong is ontwikkeld.

Binnen het project is het model lokale zorgstructuur gepresenteerd aan alle lokale en regionale voorzieningen en instellingen. Verder hebben gesprekken plaatsgevonden met diverse instellingen en vindplaatsen. Hieruit blijkt dat er per gemeente nog een aantal zaken geregeld moet worden voordat men kan spreken van een sluitende jeugdketen. Op dit moment wordt gewerkt aan een plan van aanpak om de keten sluitend te maken.

4.3.2 Signaleringssysteem

Het komt regelmatig voor dat meerdere instanties actief zijn in de begeleiding van een kind en/of signalen hebben opgevangen over een kind zonder dat de betrokken instanties dit van elkaar weten. De ernst van dergelijke signalen kan worden onderschat doordat de signalen afzonderlijk niet zo ernstig lijken. De afstemming tussen partijen vindt soms te laat plaats waardoor een versnipperde aanpak ontstaat in het begin van het begeleidingsproces.

Vroegtijdige signalering en tijdige interventies kunnen problemen voorkomen of beperken.

Om deze knelpunten op te lossen zijn een aantal maatregelen voorgesteld, zowel landelijk als lokaal/regionaal.

Elektronisch kinddossier

Vanaf 1 januari 2008 krijgt ieder kind dat in Nederland wordt geboren een elektronisch kinddossier (EKD). Het EKD is de elektronische versie van het huidige papieren JGZ-dossier. In dit dossier komt informatie te staan over het kind, de gezinssituatie en de omgeving. De dossiers worden bijgehouden door artsen en verpleegkundigen van de jeugdgezondheidszorg. Het primaire doel van het EKD is het ondersteunen van de bij de jeugdgezondheidszorg directe betrokken hulpverleners bij de uitvoering van hun taak. Een uniforme wijze van registreren door middel van een elektronisch systeem draagt bij aan een kwalitatief goede jeugdgezondheidszorg.

Landelijke verwijsindex

Naast het EKD wordt gewerkt aan de zogeheten landelijke verwijsindex. Het systeem van de verwijsindex is een hulpmiddel dat samenwerking bevordert en langs elkaar heen werken voorkomt. De verwijsindex brengt risicosignalen van hulpverleners bij elkaar en informeert hen over elkaars betrokkenheid bij de jeugdige. De verwijsindex registreert (risico)meldingen van jeugdigen tot 23 jaar. Hulpverleners melden risico's die de ontwikkeling van een specifieke jeugdige in gevaar kunnen brengen. Dit risico moet feitelijk vast te stellen zijn. De verwijsindex werkt jeugdketenbreed, van de consultatiebureau arts tot de leerplichtambtenaar en van de schoolmaatschappelijk werker tot justitie.

De verwijsindex houdt bij hoeveel risico's over een jeugdige worden gemeld. Als er twee of meer meldingen in de verwijsindex gedaan worden dan worden de betrokken hulpverleners actief vanuit de verwijsindex geïnformeerd. Zij ontvangen dan een actief signaal. De betrokken hulpverleners weten dan:

- dat er een melding is gedaan;
- door wie (inclusief contactgegevens);
- en over welke jeugdige.

De verwijsindex bevat dus geen inhoudelijke informatie over de aard van het probleem en de behandeling.

Regionaal signaleringssysteem

Voor een goede samenwerking is meer nodig dan een ict-toepassing zoals de verwijsindex. Er moeten op gemeentelijk niveau afspraken worden gemaakt. Het regionaal signaleringssysteem Zorg voor Jeugd biedt mogelijkheden om aspecten rondom de samenwerking te automatiseren.

Het signaleringssysteem heeft de volgende hoofdfuncties:

1. Registratie van jeugdigen
2. Registratie van signaleringen
3. Berichtuitwisseling
4. Raadpleegfunctie
5. Coördinatiefunctie
6. Monitoren en rapporteren

Het signaleringssysteem Zorg voor Jeugd gaat dus verder dan de landelijke Verwijsindex. De landelijke verwijsindex richt zich namelijk alleen op de registratie van signalering.

Met het signaleringssysteem Zorg voor Jeugd heeft de gemeente een systeem wat een belangrijke bijdrage levert aan de uitvoering op het gebied van het signaleren van problemen, de toegang tot het gemeentelijk hulpaanbod, het aanbod van pedagogische hulp en het coördineren van de zorg op lokaal niveau.

Door gebruik te maken van dit signaleringssysteem weten partijen vroegtijdig wie er in de keten betrokken zijn bij een jeugdige. In het systeem wordt vastgelegd wie de regie heeft bij het begeleidingsproces wanneer meer partijen betrokken zijn bij een jeugdige.

4.3.3 Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG)

Eén van de aanbevelingen die voortgekomen is uit Operatie Jong is het bundelen van taken op het gebied van opvoeding, preventieve gezondheidszorg en bescherming in een laagdrempelig, eerstelijnscentrum voor alle jeugdigen en ouders. Er is geen blauwdruk voor een CJG. Afhankelijk van de lokale of regionale situatie kunnen er verschillende varianten zijn.

In de regio Uden-Veghel wordt momenteel onderzocht of en op welke wijze een CJG kan worden gerealiseerd.

4.3.4 Sociale kaart

In 2005 is door K2 een digitale sociale kaart voor onderwijs, welzijn en zorg voor jeugd in de regio Uden-Veghel opgezet (www.jeugdwijzer-brabant.nl) Deze digitale sociale kaart geeft inzicht in het aanbod voor jeugdigen op het terrein van gezondheid, opvoeding, zorg, onderwijs en welzijn. Er vindt momenteel een evaluatie plaats met de diverse gemeenten en K2. Afhankelijk hiervan worden voorstellen geformuleerd voor aanpassing.

In het kader van het Wmo-loket heeft daarnaast elke gemeente een brede sociale kaart operationeel.

4.4 Doelstellingen

Voor de ondersteuning van jeugdigen en ouders zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Samen met ketenpartners informatie en advies bieden aan jeugdigen, ouders en professionals.
2. De gemeente vervult de coördinatiefunctie om vroegtijdige signalering door ketenpartners te realiseren.
3. Toeleiding naar zorg verbeteren door het bieden van een inzichtelijk ondersteunings- en zorgaanbod.
4. Stagnatie in de opvoeding voorkomen door het bieden van een laagdrempelig aanbod van licht pedagogische hulp.
5. Samenwerking tussen lokale zorgpartners stimuleren om de zorg voor de betreffende cliënt op elkaar af te stemmen.

4.5 Actiepunten

Voor de periode 2008-2011 zijn de volgende actiepunten benoemd:

1.	Het implementeren van het regionaal signaleringssysteem Zorg voor Jeugd	2008
2.	Koppelen van het regionaal signaleringssysteem Zorg voor jeugd aan het Elektronisch Kinddossier	2008
3.	Het aansluiten van het regionaal signaleringssysteem Zorg voor jeugd op landelijke verwijsindex	Afhankelijk van landelijke planning
4.	Evalueren en bijstellen van het regionaal signaleringssysteem Zorg voor Jeugd	2010
5.	Met betrokken instellingen afspraken maken over vormgeving van CJG in subregionaal verband	2009
6.	Het realiseren van een CJG volgens uitgangspunten	2009
7.	Het evalueren van het CJG en eventuele aanpassingen doorvoeren	2010
8.	Het evalueren van de sociale kaart Jeugdwijzer Brabant en afstemmen met de sociale kaart Wmo-loketten	2009
9.	Op basis van het onderzoeksrapport van K2 over de sluitende jeugdketen neemt de gemeente aanvullende maatregelen	2008

4.6 Relatie met andere terreinen

- Prestatieveld leefbaarheid: preventief beleid kan overlast op een later moment voorkomen. Anderzijds kan een goede sociale samenhang en het bevorderen van leefbaarheid bijdragen aan voorkomen van problemen en biedt risicogroepen een sociaal netwerk.
- Prestatievelden meedoen mogelijk maken: informatie, advies en cliëntondersteuning voor ouders en jeugd worden niet ondergebracht in het lokaal loket. Het lokaal loket moet wel een verwijzing naar het juiste aanspreekpunt kunnen geven. Afstemming is dan ook van belang.
- Prestatieveld maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingsbeleid: op alle gebieden binnen deze velden komen we jeugdigen tegen. Er moet goede afstemming zijn waar het voorzieningen of activiteiten voor jeugd betreft, zoals tussen Novadic-Kentron en jeugdvoorzieningen, bijvoorbeeld met betrekking tot kinderen van verslaafde ouders of verslavingsproblematiek bij jeugdigen.

De ondersteuning van jeugdigen en hun ouders heeft ook buiten de Wmo diverse raakvlakken:

- Onderwijsbeleid: met name de uitvoering van de leerplichtwet biedt de gemeente mogelijkheden om problemen te signaleren.
- Jeugdgezondheidszorg: de gemeente is volgens de Wet collectieve preventie volksgezondheid (Wcpv) verantwoordelijk voor jeugdgezondheidszorg voor 0 t/m 19-jarigen.
- Leerplicht: de gemeente voert de leerplichtwet uit. Er wordt toegezien op vroegtijdig schoolverlaten en de leerplichtambtenaar neemt deel aan zorgstructuren op scholen.
- Integrale veiligheid: de samenwerkingspartners (politie, jongerenwerk, e.a.) zijn samen met de gemeente verantwoordelijk voor signalering van problemen bij jeugdigen en het voorkomen van overlast.

Hoofdstuk 5 Ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers

5.1 Inleiding

Het prestatieveld ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers is in de wet als volgt omschreven:

4. Het ondersteunen van mantelzorgers, daaronder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarnemen, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers.

Dit prestatieveld speelt een cruciale rol in de Wmo omdat dit prestatieveld gebaseerd is op de filosofie van de 'civil society': mensen worden steeds meer aangesproken op hun eigen kracht (zelfredzaamheid) en medeverantwoordelijkheid (bijv. verlenen van mantelzorg). Wanneer blijkt dat mensen niet meer voor zichzelf kunnen zorgen, zullen zij in eerste instantie een beroep moeten doen op de omgeving, de mantelzorgers en vrijwilligers. Lukt dat niet dan kunnen zij een beroep doen op de gemeente.

Voor het begrip mantelzorger bestaan verschillende definities. Wij hanteren de definitie van het ministerie van VWS:

Langdurende zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende door personen uit diens directe omgeving, waarbij de zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie.

Mantelzorg wordt ook wel het onzichtbare fundament binnen de zorg genoemd.

Voor vrijwilligerswerk wordt de volgende definitie gehanteerd:

Werk dat in enig georganiseerd verband, onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving.

Degene die vrijwilligerswerk verricht is daar voor zijn of haar levensonderhoud niet van afhankelijk.

Een vrijwilligersorganisatie is een organisatie die bestaat uit vrijwilligers of werkt voor vrijwilligers of werkt met inzet van vrijwilligers.

5.2 Mantelzorg

5.2.1 Visie

De Wmo gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van mensen voor hun zelfredzaamheid (eigen kracht) en voor die van mensen in hun directe omgeving (medeverantwoordelijkheid). Mantelzorg is een belangrijke vorm van de verantwoordelijkheid voor mensen in de directe omgeving en daarom moeten mantelzorgers kunnen rekenen op voldoende ondersteuning. Hierbij staat het welbevinden van de mantelzorger centraal. Zij lopen anders het risico om zelf in de knel te komen, overbelast te raken, contacten met familie en vrienden te verliezen, etc.

De mantelzorger moet zich bewust zijn van het feit dat hij mantelzorger is en weten waar hij met vragen terecht kan. De gemeenten in de regio Uden-Veghel richten daarom een fysiek steunpunt mantelzorg op. De werkzaamheden die in het steunpunt worden verricht, zijn gebaseerd op de behoeften die zijn uitgesproken tijdens de op 3 november 2005 gehouden regionale expertmeeting.

Het steunpunt mantelzorg wordt gerealiseerd naar voorbeeld van het servicepunt vrijwilligers. Omdat de doelgroep mantelzorgers wezenlijk anders is dan de doelgroep vrijwilligers wordt een afzonderlijk steunpunt ingericht met de volgende algemene taken:

- Netwerkontwikkeling: het kennen en onderhouden van het netwerk, de sociale kaart, relevante regelgeving rondom mantelzorgers en het signaleren van leemten in het ondersteuningsaanbod: een kenniscentrum van de mantelzorgers.

- Bewustmaking: door middel van voorlichting en publiciteit mensen laten weten dat mantelzorg bestaat, wat het inhoudt, dat het steunpunt bestaat en waar mensen verder terecht kunnen voor ondersteuning.
- Belangenbehartiging: "er zijn" voor de mantelzorgers en/of (belangen)organisaties en hen daar waar nodig kunnen ondersteunen.
- Deskundigheidsbevordering: informatie, advies en coaching.
- Emotionele ondersteuning: de professionele organisaties zijn verantwoordelijk voor de emotionele ondersteuning van mantelzorgers. Het steunpunt biedt op laagdrempelige wijze een "luisterend oor" en heeft een verwijzfunctie.

Conform de behoefte die gebleken is uit de expertmeeting wordt ook invulling gegeven aan enkele specifieke taken:

- Ontlasten mantelzorgers: mantelzorg is zwaar en er moeten meer mogelijkheden komen om de zorg tijdelijk over te nemen.
- Faciliteiten mantelzorgers: extra faciliteiten en/of tegemoetkomingen voor de mantelzorger.

Een onderdeel van het ontlasten van mantelzorgers is respijtzorg. De gemeente stimuleert voorzieningen die mantelzorgers in de gelegenheid stellen hun zorgtaken af en toe of regelmatig aan een beroepskracht of vrijwilliger over te laten, zodat de mantelzorger tijd voor zichzelf heeft.

Faciliteiten voor mantelzorgers wordt grotendeels door de rijksoverheid bepaald in de vorm van wet- en regelgeving. Hierbij valt te denken aan fiscale regelgeving, kinderopvang, het persoonsgebonden budget, de WAO-regeling voor mantelzorgers (in voorbereiding), verlofregelingen volgens de Wet Arbeid en Zorg en vrijstelling van sollicitatieplicht. De gemeente neemt desgewenst aanvullende maatregelen.

5.2.2 Stand van zaken

In de dagelijkse praktijk wordt het grootste gedeelte van hulp in de thuissituatie verleend door mantelzorgers. Om mantelzorgers te ondersteunen is er een steunpunt mantelzorg voor de gemeenten Boekel, Sint-Oedenrode, Uden, Veghel en de kern Zeeland van de gemeente Landerd. Deelnemers aan het steunpunt zijn: Stichting Thuiszorg Brabant Noordoost, Stichting Welzijn Ouderen Boekel-Uden-Veghel, Stichting Welzijn Ouderen Sint-Oedenrode, Vrijwilligerscentrale de Wis en de MEE-organisatie. Deze organisaties vormen gezamenlijk een netwerk dat als steunpunt fungeert. Er is dus geen sprake van een fysiek steunpunt. Er is slechts één coördinator aangesteld voor een beperkt aantal uren. Het steunpunt wordt deels gefinancierd door CVTM-gelden (Coördinatie vrijwillige thuiszorg en mantelzorg) en deels door de participerende gemeenten.

Uit onderzoek in 2005 is gebleken dat het steunpunt, ondanks positieve effecten, nog onvoldoende functioneert. Onvoldoende samenwerking en verschillende verwachtingspatronen van de netwerkorganisaties liggen hier aan ten grondslag. Dit heeft vooralsnog geresulteerd in een steunpunt mantelzorg wat nog onvoldoende bekendheid geniet.

Het huidige steunpunt voert niet alle taken uit waaraan volgens de expertmeeting behoefte is, en is ook niet op die wijze opgezet en uitgerust.

Emotionele ondersteuning en ontlasting worden op dit moment uitgevoerd door de aanbieders uit het werkveld. De emotionele ondersteuning valt binnen de reguliere taken van de professionele instellingen. Het ontlasten van mantelzorgers met de inzet van vrijwilligers is een taak die tot en met 2006 werd gefinancierd uit CVTM-gelden. Deze middelen staan nu ter beschikking van de gemeente.

De gemeente Landerd heeft sinds 2006 drie bijeenkomsten voor mantelzorgers georganiseerd. Deze werkwijze wordt in elk geval voortgezet tot het moment dat het steunpunt operationeel is. De bijeenkomsten zijn afwisselend informatief en/of ontspannend voor mantelzorgers.

5.2.3 Doelstellingen

De gemeente wil mantelzorg faciliteren en heeft dit vertaald in de volgende doelstellingen:

1. Aanwezigheid van een netwerk voor mantelzorgers, dat zich ontwikkelt tot een kenniscentrum.
2. Bewustzijn versterken van de betekenis van mantelzorgers in de lokale gemeenschap.

3. De belangen van mantelzorgers behartigen.
4. Mogelijkheden voor deskundigheidsbevordering aanbieden aan mantelzorgers.
5. Mogelijkheden aanbieden om mantelzorgers te ontlasten.

5.2.4 Actiepunten

Op basis van de beschreven visie en doelstellingen zijn de volgende actiepunten met betrekking tot mantelzorg benoemd:

1.	Eén regionaal, fysiek steunpunt mantelzorg realiseren voor de gemeenten in de regio Uden-Veghel;	2008
2.	Het fysiek steunpunt mantelzorg wordt geëvalueerd in 2010.	2010
3.	Vertegenwoordiging van mantelzorgers in de lokale klankbordgroep Wmo realiseren/continueren;	doorlopend
4.	De gemeentelijke loketfunctie op het gebied van informatie en advies voor mantelzorgers en vrijwilligers wordt verder ontwikkeld op de volgende terreinen: 1) informatievoorziening afstemmen op de sociale kaart en andersom, 2) signaleringsfunctie van behoeften van de doelgroep en ontwikkelingen in het veld, 3) regiefunctie op het gebied van mantelzorg en vrijwilligerswerk invullen (o.a. routing van signalering naar oplossingen);	2010
5.	De samenhang in voorzieningen en samenwerking tussen instellingen stimuleren zodat het regelwerk voor mantelzorgers (o.a. bellen van instellingen, doen van aanvragen etc.) wordt beperkt;	2009
6.	De gemeente werkt in randvoorwaardelijke zin mee als er een initiatief komt voor een hospice in de regio Uden-Veghel ter ontlasting van de mantelzorgers in de regio;	doorlopend
7.	De gemeente onderzoekt de mogelijkheid om kindplaatsen te realiseren om mensen met jonge kinderen in de gelegenheid te stellen hun mantelzorgtaken op zich te nemen;	2009
8.	De gemeente past de regeling van de rijksoverheid voor vrijstelling van de sollicitatieplicht bij de WW en WIA toe op mantelzorgers die een WWB-uitkering van de gemeente ontvangen;	2010
9.	De gemeente onderzoekt de mogelijkheden van combinaties van de WWB, de Wmo en de Wsw en streeft naar toeleiding van mantelzorgers naar een baan op het moment dat hun taak als mantelzorger is beëindigd. Tevens wordt getracht leerwerkplaatsen in de zorg te creëren om daarmee het aantal beschikbare mensen voor de zorg te verhogen;	2009
10.	Het opzetten van een nieuwe financieringsstructuur voor de vrijwillige thuiszorg en mantelzorg (in verband met de nieuwe landelijke verdeelsleutel voormalige CVTM-gelden)	2008
11.	Lokale aanvullende mogelijkheden voor faciliteiten voor mantelzorgers onderzoeken	doorlopend
12.	De gemeente stimuleert professionele instellingen om emotionele ondersteuning te bieden aan mantelzorgers.	doorlopend

Naast het regionale beleid heeft de gemeente de mogelijkheid om lokaal beleid en activiteiten te ontwikkelen.

5.3 Vrijwilligerswerk

5.3.1 Visie

Binnen de gemeentegrenzen zijn veel vrijwilligers actief. Zij vormen het cement van de samenleving. Zij zetten zich in voor de eigen leefomgeving en de gemeenschap. Door het stimuleren van het vrijwilligerswerk ondersteunt de gemeente de medeverantwoordelijkheid van mensen voor elkaar en de samenleving. Specifiek aandachtspunt is de ondersteuning van vrijwilligers in de informele zorg. Dit heeft een positief effect op de mogelijkheden om mantelzorgers te ontlasten.

De gemeente geeft invulling aan de ondersteuning van vrijwilligers via de volgende taken:

Algemene taken:

- Netwerkontwikkeling: het kennen en onderhouden van het netwerk, de sociale kaart en relevante regelgeving rondom vrijwilligers, een kenniscentrum van de vrijwilligers
- Bewustmaking: door middel van voorlichting en publiciteit aandacht geven aan en vragen voor vrijwilligers(-werk). Mensen laten weten dat vrijwilligerswerk bestaat, wat het inhoudt en dat het servicepunt bestaat.
- Belangenbehartiging: "er zijn" voor de vrijwilligers en/of (belangen)organisaties en hen daar waar nodig kunnen ondersteunen.
- Deskundigheidsbevordering: informatie, advies en coaching.

Specifieke taken:

- Bemiddeling vrijwilligers door middel van vacaturebank.

Deze taken sluiten aan op de behoeften die zijn uitgesproken tijdens de op 3 november 2005 gehouden regionale expertmeeting en de bestaande initiatieven en activiteiten in de gemeente. Er is dan ook geen reden om het huidige vrijwilligersbeleid van de verschillende gemeenten te wijzigen. De gemeente wil het Servicepunt vrijwilligers daarom in de huidige vorm continueren. Deze organisatie voert de algemene taken reeds uit voor de gemeenten Landerd, Uden en Veghel. Aan de gemeenten Boekel en Sint-Oedenrode wordt in overweging gegeven om hierbij aan te sluiten. Bij het Servicepunt vrijwilligers is ook een vacaturebank ondergebracht die bemiddelt tussen organisaties die vrijwilligers zoeken en mensen die zich aanbieden als vrijwilliger. Daarvan maken de gemeenten Uden en Veghel gebruik. Aan de gemeenten Boekel, Landerd en Sint-Oedenrode wordt in overweging gegeven om hierbij aan te sluiten.

5.3.2 Stand van zaken

De regio Uden-Veghel heeft gebruik gemaakt van de beschikbare middelen uit de Tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk van de rijksoverheid. De gemeenten Landerd, Uden en Veghel hebben het regionaal Servicepunt vrijwilligers in Uden gerealiseerd, en hebben het project gecontinueerd door structureel subsidie beschikbaar te stellen.

In Sint-Oedenrode is onder verantwoordelijkheid van de Brede Welzijnsinstelling (BWI) het Vrijwilligerssteunpunt opgezet. Dit is positief geëvalueerd, maar de subsidiëring is vooralsnog niet structureel.

De gemeente Boekel heeft vier initiatieven voor vrijwilligers geformuleerd. Zij heeft geen steunpunt voor vrijwilligers, maar laat de initiatieven op andere wijze realiseren.

Het vrijwilligersbeleid van de verschillende gemeenten geeft een positief beeld, zowel lokaal als regionaal. Er is sprake van veel aandacht voor vrijwilligers, dat is vertaald in het (financieel) ondersteunen van uiteenlopende activiteiten.

5.3.3 Doelstellingen

De gemeente wil vrijwilligerswerk faciliteren en heeft dit vertaald in de volgende doelstellingen:

1. Aanwezigheid van een netwerk voor vrijwilligers, dat zich ontwikkelt tot een kenniscentrum.
2. Bewustzijn versterken van de betekenis van vrijwilligers in de lokale gemeenschap.
3. De belangen van vrijwilligers behartigen.
4. Mogelijkheden voor deskundigheidsbevordering aanbieden aan vrijwilligers.
5. Vrijwilligers voor de toekomst behouden (o.a. door uiting waardering en werving).

5.3.4 Actiepunten

Op basis van de beschreven visie en doelstellingen zijn met betrekking tot vrijwilligerswerk de volgende actiepunten benoemd:

1.	De gemeenten Boekel en Sint-Oedenrode besluiten al dan niet te gaan deelnemen aan het Servicepunt vrijwilligers te Uden;	2008
2.	De gemeenten Boekel, Landerd en Sint-Oedenrode besluiten al dan niet te gaan deelnemen aan de vacaturebank voor bemiddeling tussen vrijwilligers en organisaties die op zoek zijn naar vrijwilligers;	2008
3.	De gemeente evalueert het Servicepunt Vrijwilligers	2010
4.	De gemeente onderzoekt nieuwe mogelijkheden om burgers te stimuleren om vrijwilligerswerk te verrichten;	2009
5.	De gemeente organiseert een vrijwilligersavond.	periodiek

Naast het regionaal servicepunt heeft de gemeente lokaal vrijwilligersbeleid.

5.4 Relatie met andere terreinen

De ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers heeft een wettelijke basis gekregen in het prestatieveld 'ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers'. De wijze waarop de gemeente aan deze verantwoordelijkheid uitvoering wil geven, is voorgaand beschreven. Dit prestatieveld staat echter niet op zichzelf. Er liggen duidelijke verbanden met andere velden:

- Prestatieveld leefbaarheid: vrijwilligerswerk en mantelzorg leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en sociale samenhang.
- Prestatievelden meedoen mogelijk maken: vrijwilligersorganisaties spelen een belangrijke rol spelen bij het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en de zelfredzaamheid. Een ander raakvlak met dit prestatieveld is de verstrekking van informatie en advies aan mantelzorgers en vrijwilligers.

Terreinen buiten de Wmo waar de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers raakvlakken mee heeft zijn:

- Arbeidsmarktbeleid: het vrijwilligerswerk kan mogelijkheden bieden om, en gebruik maken van, uitkeringsgerechtigden die via vrijwillige inzet naar de arbeidsmarkt worden toegeleid. Mantelzorgers die op enig moment geen zorg meer verlenen, kunnen via specifieke trajecten worden ingezet in het arbeidsproces.
- Ruimtelijke ordening: de in- en bijwoningregelingen voor mantelzorgers bepalen mede de mate waarin mantelzorg verleend wordt.
- Vergunningverlening en subsidiebeleid: de gemeentelijke regelgeving rondom vergunningverlening en subsidiebeleid heeft invloed op het vrijwilligerswerk. Vrijwilligers steken hun energie het liefst in de primaire functie van een vereniging en niet in ingewikkelde procedures voor vergunning- en subsidieaanvragen. Hoe eenvoudiger dit is geregeld, hoe meer effectieve inzet voor de vereniging mogelijk is en hoe groter het plezier van de vrijwilliger in zijn werk is.

Hoofdstuk 6 Maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingsbeleid

6.1 Inleiding

De prestatievelden 7, 8 en 9 van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) omvatten de volgende beleidsterreinen: de maatschappelijke opvang, de vrouwenopvang, het advies- en steunpunt huiselijk geweld, de ambulante verslavingszorg en de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ). De prestatievelden zijn als volgt in de Wet maatschappelijke ondersteuning omschreven:

7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang, en beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.
9. Het bevorderen van verslavingsbeleid.

Een klein deel van de inwoners kampt met ernstige problemen op uiteenlopende leefgebieden zoals op het terrein van huisvesting, voeding, inkomen, sociale contacten en zorg. Dit wordt meervoudige problematiek genoemd. Daarbij gaat het vaak om een combinatie van schulden, huiselijk geweld, zelfverwaarlozing, verslaving, vereenzaming, dakloosheid of woonoverlast. Inwoners met een meervoudige problematiek zijn veelal niet in staat om een zelfstandig leven te leiden en in de eigen bestaansvoorwaarden te voorzien. Deze inwoners bevinden zich in de gevarezone. Zij hebben dringend hulp nodig om er weer bovenop te komen en om in ieder geval een verder afglijden naar verkommering of verloedering te voorkomen. De gemeente heeft een verantwoordelijkheid voor inwoners die het zelfstandig niet redden en voor wie maatschappelijke uitval dreigt.

De regie van het bovenlokale beleid voor deze inwoners ligt in handen van de centrumgemeente Oss voor de maatschappelijke opvang, OGGZ en het verslavingsbeleid. Voor de terreinen vrouwenopvang en advies- en steunpunt huiselijk geweld (ASHG) is 's-Hertogenbosch de centrumgemeente.

Centrumgemeente wil in dit geval zeggen dat de geldstromen voor deze beleidsterreinen verlopen via deze gemeenten en zij de regierol invullen in samenspraak met de regiogemeenten.

Signalen openbaren zich meestal op lokaal niveau terwijl de zorg regionaal georganiseerd is. Bij het behoud of de terugkeer van de cliënt in de samenleving is samenwerking tussen beide niveaus noodzakelijk.

6.2 Visie

De ambitie van de gemeente is dat mensen met complexe problemen samenhangende zorg ontvangen waardoor zij zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren en kunnen deelnemen aan de samenleving. Onder mensen met complexe problemen verstaan we in dit verband: mensen met ernstige psychische/psychosociale en/of verslavingsproblemen, die *tevens* problemen ondervinden op minimaal twee levensgebieden (wonen, werken/scholing, dagbesteding, inkomen, sociaal netwerk, gezondheid) *en* niet voldoende zelfredzaam zijn om deze problemen zelfstandig (of met hulp van hun sociale omgeving) op te lossen.

Verschillende organisaties/professionals voeren activiteiten uit die bijdragen aan het realiseren van deze ambitie. Om deze activiteiten goed te kunnen afstemmen, is een ketenbenadering gewenst. De cliënt staat centraal in de keten. Organisaties werken minder vanuit hun eigen producten en diensten en meer vanuit de ketenbenadering rondom de cliënt. De ketenbenadering vereist dat zelfstandige partners samen werken aan het realiseren van afgestemde producten die voorzien in de behoeften van de cliënt.

De gewenste ketenbenadering kent de volgende structuur:

- 1) Preventie, signalering en melding: Op basis van tijdige signalering kan vroegtijdig hulp worden ingezet, zodat een verergering van problemen wordt voorkómen. Extra aandacht is nodig voor personen die geen gebruik mogen of willen maken van het bestaande zorg- en hulpverleningsaanbod. Deze 'zorgmijders' moeten via een outreachende werkwijze worden opgespoord en toegeleid naar zorg.

Het project Bemoeizorg vervult hierin een belangrijke rol, maar ook intermediairen zoals huisartsen, scholen, politie en maatschappelijk werk hebben een belangrijke toeleidingsfunctie.

- 2) Hulp, opvang en zorg: Dit ketenonderdeel vormt de kern van de hulpverlening aan bijzondere groepen. Belangrijke elementen van deze zorg zijn: integraliteit, betrokkenheid bij en van de cliënt en een gecoördineerde hulpverlening. Er moet in het zorgaanbod voldoende ruimte zijn om het tempo en volgorde aan te passen mocht de situatie dat vereisen. Verschillende leefgebieden worden, wanneer nodig, betrokken bij het hulpverleningstraject (psychische, lichamelijke gezondheid, verslaving, financiën, wonen/huishouden, werk/scholing/dagbesteding, sociaal netwerk/vrije tijd, maatschappelijke aanpassing).
- 3) Nazorg en maatschappelijke participatie: Om het resultaat na afronding van de hulpverlening te behouden, kan (ook ongevraagde) nazorg en maatschappelijke participatie noodzakelijk zijn. Op deze wijze is er minder kans op terugval, worden de kansen voor een goede terugkeer in de maatschappij vergroot en blijven de cliënten tijdens een afbouwperiode in zicht van hulpinstanties zodat daar waar nodig tijdig ingegrepen kan worden.

Om deze ketenbenadering te realiseren, zullen de komende vier jaar in het teken staan van herijking van beleid, het creëren van goede randvoorwaarden zoals de beschikking over betrouwbare registratiegegevens en het inventariseren van lacunes en overlap in het ondersteuningsaanbod. Ten behoeve van de herijking van beleid en de invulling van de regiefunctie moet de kennis van de gemeente vergroot worden. Er is behoefte aan informatie over en het bereik van producten en diensten die instellingen leveren in onze gemeente. Tot op heden hebben organisaties deze gegevens niet geregistreerd omdat de AWBZ-financiering geen informatie per gemeente vereiste.

6.3 Stand van zaken

Afhankelijk van welke problematiek bij een cliënt dominant is, behoort deze problematiek tot verschillende beleidsterreinen en is de cliënt al dan niet in beeld bij één of meerdere hulpverleningsorganisaties. De hulpverlening moet aan al deze gebieden aandacht besteden. Dat vraagt om een integrale benadering, bij het opstellen van beleid maar ook in de uitvoering. Wanneer problemen niet tijdig worden gesignaleerd of niet in samenhang worden opgepakt, dreigen de problemen van mensen onopgemerkt te blijven of stapelen deze zich alleen maar verder op. Een probleem bij de aanpak is dat de beleidsverantwoordelijkheid voor deze kwetsbare groepen sterk versnipperd is. De diverse onderdelen zijn ondergebracht bij het rijk, de provincie en de gemeenten. Ook in de praktijk is een veelheid van partijen nodig: woningbouwcorporaties, maatschappelijk werk, maatschappelijke opvang, geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg, politie, justitie, reclassering, organisaties op het gebied van werk en inkomen, jeugdzorginstanties. Momenteel wordt in de uitvoering veel samengewerkt, maar nog onvoldoende vanuit een gemeenschappelijke keten waarbij partijen de verantwoordelijkheid delen. De afzonderlijke financieringsstromen dragen hieraan bij. Samenwerking beperkt zich nog vaak tot het afstemmen van de eigen activiteiten.

De gemeente is vanuit de verschillende invalshoeken in de afgelopen jaren bezig geweest om de samenhang in het aanbod te versterken. Voorbeelden hiervan zijn het project bemoeizorg, de aanpak van multiprobleem-huishoudens, sociale activering en initiatieven op het terrein van de OGGZ.

Verder is er een recent initiatief om op het niveau van de veiligheidsregio Brabant Noord, in navolging van de stedelijke regio Eindhoven, te komen tot een integrale, meerjarige aanpak van alcoholpreventie gericht op jongeren en hun verzorgers. In deze aanpak zal sprake zijn van een nauwe afstemming binnen de beleidsvelden (jeugdgezondheids)zorg, openbare orde en veiligheid. De drie peilers van deze programmatische aanpak zijn: informatie en bewustwording, regelgeving en toepassing, naleving en handhaving. In december 2007 vindt de startconferentie voor dit project plaats.

6.4 Doelstellingen

Ten aanzien van de terreinen in de prestatievelden 7, 8 en 9 zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Het realiseren van een adequaat basisaanbod maatschappelijke ondersteuning met daarin:
 - crisisopvang
 - acute zorg
 - bemoeizorg
 - zorg voor dak- en thuislozen
 - verslavingszorg
 - vrouwenopvangfaciliteiten
 - preventieactiviteiten OGGZ
 - de beschikbaarheid over een sociale kaart maatschappelijke opvang
 - overlegstructuur tussen OGGZ-partners
 - ketenvorming voor advies en hulp bij huiselijk geweld.
 - advies- en steunpunt huiselijk geweld;
2. Bijzondere groepen functioneren zo zelfstandig mogelijk en nemen naar vermogen weer deel aan de samenleving zonder dat zij als gevolg van hun situatie overlast voor hun omgeving veroorzaken.
3. Het realiseren van een sluitende keten in het veld maatschappelijke ondersteuning.
4. Het verbeteren van registratiemogelijkheden in organisaties ten behoeve van maatschappelijke ondersteuning.
5. De gemeente vervult een faciliterende rol in signalering en beleidsadvisering naar de centrumgemeenten en de maatschappelijke partners.

6.5 Actiepunten

De doelstellingen zijn omgezet in de volgende actiepunten:

1.	Het herijken van het beleid op de beleidsterreinen maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, huiselijk geweld, verslavingszorg en OGGZ.	doorlopend
2.	Het evalueren van het regionale project bemoeizorg (OGGZ) en bezien of het project omgezet kan worden in een structurele voorziening.	Tweede halfjaar 2008
3.	Als onderdeel van een integraal jeugd- en onderwijsbeleid streven naar het realiseren van een crisisopvang voor jongeren binnen de maatschappelijke opvang.	Onderzoek naar mogelijkheden in 2008
4.	Lacunes en overlap in het preventieaanbod OGGZ oplossen en voorkomen met behulp van de inventarisatie van de werkgroep OGGZ die in opdracht van het Platform OGGZ wordt uitgevoerd.	2008-2009
5.	Onderzoeken hoe de uitstroom van risicovolle kwetsbare doelgroepen uit Het Verdihuis gerealiseerd kan worden waarbij wonen-leren-werken in samenhang wordt gezien.	2008-2009
6.	Onderzoeken of er mogelijkheden zijn om maatschappelijke opvang van het Verdihuis decentraal in de regio Uden-Veghel in te zetten.	2010
7.	Aanpak huiselijk geweld is structureel onderdeel van het gemeentelijk veiligheids- en zorgbeleid.	doorlopend
8.	De gemeente ziet er op toe dat het ASHG in Den Bosch functioneert als een laagdrempelige toegangspoort voor iedereen die te maken heeft met huiselijk geweld en dat de ontwikkelde zorgprogramma's worden geactualiseerd.	doorlopend
9.	Op actieve wijze de centrumgemeenten Oss en 's-Hertogenbosch ondersteunen op het gebied van beleidsontwikkeling maatschappelijke ondersteuning, door middel van signalering en beleidsadvisering.	doorlopend
10.	Het maken van afspraken over het registreren van zorggegevens met alle betrokken instellingen, zodat monitoring naar zorgvraag, zorgaanbod (bijvoorbeeld ook voorlichtings- en netwerkactiviteiten), aantal face-to-face-contacten en zorgbereik naar doelgroep en gemeente mogelijk wordt.	2008

11.	Het maken van afspraken over het registreren van epidemiologische gegevens van gezondheid en aandoeningen met de GGD en GGZ, ten behoeve van toekomstige beschikbaarheid van beleidsinformatie.	2009
12.	Toewerken naar een nieuwe financieringsvoorwaardensystematiek waarbij de producten/diensten goed omschreven zijn en ketenbenadering en registratie gestimuleerd worden.	vanaf 2008
13.	Het stimuleren van maatschappelijke organisaties in hun streven naar ketenzorg met transparantie van producten en diensten als voorwaarde.	doorlopend
14.	Het stroomlijnen van de financieringsstromen na bekendmaking van de landelijke verdeelsystematiek met betrekking tot de doeluitkering maatschappelijke opvang en verslavingsbeleid.	nog niet bekend
15.	Stimuleren van de komst van vrouwenopvang naar regio Brabant-Noordoost.	2008
16.	Project alcoholpreventie realiseren.	2008

Een deel van de actiepunten is overgenomen uit de planning van de centrumgemeenten. De regiogemeenten zullen uitvoering van de actiepunten conform de planning van de centrumgemeente bewaken.

6.6 Relatie met andere terreinen

De reikwijdte van de prestatievelden maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en huiselijk geweld, OGGZ en verslavingsbeleid is breed. Van belang zijn ook de lokale voorzieningen op het terrein van bijvoorbeeld algemene gezondheidszorg, jeugdzorg, maatschappelijk werk, sociale activering, sociaal cultureel werk, wonen, inkomen, onderwijs en veiligheid. Er zijn dan ook zeker verbanden te leggen met andere prestatie- en beleidsvelden. We noemen hier de belangrijkste:

- Prestatieveld preventieve ondersteuning jeugd en ouders: in verband met de ketenzorgbenadering is het terrein van maatschappelijke opvang van belang voor onder andere het realiseren van crisisopvangvoorzieningen, sociale activering en maatschappelijke participatie van jeugd.
- Prestatieveld mantelzorgers en vrijwilligers: instellingen op het gebied van maatschappelijke opvang werken veel met vrijwilligers. Ook kan deelname aan de maatschappij bevorderd worden door middel van vrijwilligerswerk (sociale activering).
- Prestatieveld leefbaarheid: een goede infrastructuur op het gebied van maatschappelijke opvang bevordert de leefbaarheid in gemeente, wijken en buurten. Denk hierbij aan het project bemoeizorg dat overlast in de buurt beperkt en het gevoel van veiligheid stimuleert. De vangnetfunctie voor kwetsbare doelgroepen in de civil society wordt door middel van dit prestatieveld vorm gegeven, voorbeelden zijn het project interculturalisatie, project huiselijk geweld, activiteiten aanbod weerbaarheid jeugd, vrouwenopvang, etc.
- Prestatievelden meedoen mogelijk maken: Met name preventieactiviteiten vanuit de OGGZ kunnen bijdragen aan de mogelijkheden van mensen met een psychische beperking om 'gewoon' mee te doen in de samenleving.

Buiten de Wmo hebben de prestatievelden maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en huiselijk geweld, OGGZ en verslavingsbeleid raakvlakken met de volgende terreinen:

- Integrale veiligheid: de samenwerkingspartners (politie, welzijnswerk, woningbouwverenigingen, e.a.) zijn samen met de gemeente verantwoordelijk voor signalering van problemen en het voorkomen van overlast.
- Lokaal gezondheidsbeleid: het lokaal gezondheidsbeleid en het prestatieveld maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingsbeleid dienen op elkaar afgestemd te zijn.⁷
- Ruimtelijke ordening: in het ruimtelijke ordeningsbeleid moet rekening worden gehouden met woningaanbod voor bijzondere doelgroepen.

⁷ Het gezondheidsbeleid is beschreven in de Regionale nota gezondheidsbeleid 2004-2007 van de gemeenten Boekel, Landerd, Sint-Oedenrode, Uden en Veghel. Een nieuwe nota voor periode 2008-2011 is in voorbereiding.

Hoofdstuk 7 Kwaliteitsbewaking in de Wmo

7.1 Inleiding

De nieuwe taken en verantwoordelijkheden van de gemeente in het kader van de Wmo brengen een nieuwe vorm van verantwoording afleggen met zich mee: horizontale verantwoording. Horizontale verantwoording legt de eindverantwoordelijkheid voor het Wmo-beleid bij de gemeenteraad. De beleidskeuzes worden op lokaal niveau gemaakt en daarom vindt de verantwoording niet verticaal plaats (van gemeente naar Rijk) maar horizontaal (van gemeente naar burger). Gemeenteraad en burgers hebben informatie nodig voor een goed oordeel over de uitvoering van de Wmo in hun gemeente. Daarom bepaalt artikel 9 van de Wmo dat de gemeente jaarlijks een rapport moet publiceren met de uitkomsten van een onderzoek naar klanttevredenheid en met prestatiegegevens over het voorgaande kalenderjaar. Daarnaast moeten gemeenten deze gegevens aan het ministerie van VWS sturen, zodat VWS in een rapport gemeenten onderling met elkaar kan vergelijken.

De volgende instrumenten heeft de gemeente tot haar beschikking om de kwaliteit van beleid en uitvoering te bewaken:

1. Klanttevredenheidsonderzoek
2. Evaluatie beleid en uitvoering binnen de gemeente (beleidsplan, aanbestedingen/contracten, verordening, loketfunctie)
3. Benchmark Wmo

In de volgende paragrafen worden deze instrumenten nader toegelicht.

7.2 Het meten van kwaliteit

7.2.1 Wettelijk kader

Over het onderzoek klanttevredenheid staat in de Wmo artikel 9, lid 1a:

Het college van burgemeester en wethouders publiceert jaarlijks voor 1 juli de uitkomsten van onderzoek naar de tevredenheid van vragers van maatschappelijke ondersteuning over de uitvoering van de wet, die verkregen zijn volgens een methode die na overleg met representatieve organisaties op het gebied van maatschappelijke ondersteuning tot stand is gekomen.

Belangrijke begrippen uit artikel 9 lid 1 a van de Wmo zijn de volgende:

- Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het jaarlijks publiceren van het onderzoek naar klanttevredenheid over de uitvoering van de Wmo.
- Het gaat om de tevredenheid van vragers van maatschappelijke ondersteuning. Dit zijn alle mensen die zich individueel of collectief bij de gemeente of een instelling melden met een vraag naar maatschappelijke ondersteuning en alle mensen die ongevraagd een vorm van maatschappelijke ondersteuning ontvangen.
- Tevredenheid is de wijze waarop verwachtingen wel of niet uitkomen naar aanleiding van concrete ervaringen.
- Het gaat om de uitvoering van de wet, waarmee bedoeld wordt:
 - Inspraak: mogelijkheden voor representatieve organisaties om te adviseren over de beleidsontwikkeling, de uitvoering en beleidsevaluatie van de uitvoering van de Wmo.
 - Aanbod (input): tevredenheid over het totale aanbod van producten en dienstverlening. Dit gaat bijvoorbeeld over de beschikbaarheid van producten, dienstverlening en keuzevrijheid en kwaliteit.
 - Proces (throughput): tevredenheid over de wijze waarop de aanvraag bij een instelling of de gemeente verloopt. Het gaat over informatie, wachttijden, toegankelijkheid, formulering van de vraag, bejegening.
 - Resultaat (output): ervaren betekenis/bijdrage van producten en dienstverlening op maatschappelijke participatie van een klant.

7.2.2 Doelgroepen van klanttevredenheid

Klanttevredenheidsonderzoeken kennen verschillende verschijningsvormen en doelgroepen. In dit beleidsplan worden de volgende twee doelgroepen onderscheiden:

- Aanvragers van individuele producten of diensten via het Wmo-loket van de gemeente:
Er wordt een steekproef uitgevoerd onder aanvragers van individuele voorzieningen. Daarbij wordt (onder andere) gebruik gemaakt van de gegevens uit het klanttevredenheidsonderzoek van de aanbieders van individuele voorzieningen.
- Aanvragers en gebruikers van producten, diensten of hulpverlening (bij organisaties):
De gemeente vraagt de (belangrijkste) aanbieders van de overige voorzieningen (zoals bijvoorbeeld welzijnswerk, maatschappelijk werk, mantelzorgondersteuning, aanbieders van individuele voorzieningen) een klanttevredenheidsonderzoek uit te zetten bij (een steekproef van) hun klanten of de gegevens hiervoor aan te leveren. Dit is vastgelegd in het contract met de aanbieders.

Op deze manier doen de belangrijkste Wmo-doelgroepen op een praktische manier mee aan een klanttevredenheidszoek en voert de gemeente de regie daarop. De gemeente maakt, door aanbieders te betrekken bij de opzet en/of uitvoering van het onderzoek, ook gebruik van hun expertise om doelgroepen zo goed mogelijk te bereiken. Met de uitkomsten van de klanttevredenheidsonderzoeken bekijkt de gemeente of aanpassingen in de dienstverlening nodig zijn.

De bestaande gemeentelijke klachtenregeling is ook van toepassing op de individuele producten en diensten via het Wmo-loket. De klachten worden betrokken bij de resultaten van het jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoek.

7.3 Tevredenheidsonderzoek individuele producten/diensten via het Wmo-loket

Voor de steekproef onder aanvragers van individuele voorzieningen moeten de volgende stappen worden doorlopen:

Stap	Wat	Toelichting	Tijdsplanning jaarlijks
Stap 1	Onderzoekspopulatie vaststellen	Omschrijving van de doelgroep die je wilt benaderen (op kenmerken)	Oktober
Stap 2	Steekproef vaststellen	Percentage vaststellen van het aantal gebruikers/aanvragers op jaarbasis dat met het onderzoek bereikt wordt. Er kan ook voor gekozen worden om per voorziening/dienst/doelgroep een percentage vast te stellen.	Oktober
Stap 3	Vaststellen uitvoering	In welke periode en op welke wijze wordt er gemeten? Wie gaat het onderzoek uitvoeren? Hoe worden mensen benaderd (telefonisch, vragenlijst schriftelijk, vragenlijst per email?) Hoe worden betrokkenen en derden geïnformeerd over het onderzoek?	Oktober
Stap 4	Vragenlijst ontwikkelen	Welke vragen zijn van belang voor evaluatie van uitvoering en beleid? Op het gebied van inspraak, aanbod, proces en resultaat	November December
Stap 5	Meetperiode	In deze periode vinden de metingen op de klanttevredenheid plaats	Februari Maart
Stap 6	Analyseren resultaten	Verwerken van onderzoeksresultaten en statistische analyse	April
Stap 7	Rapporteren resultaten	Verwerking van de resultaten in een rapport, waarvan een publieksversie wordt gemaakt. Hierin zijn ook de verbeterpunten opgenomen.	Mei
Stap 8	Publicatie resultaten	Bv. naar klanten via de gemeentelijke website, naar de burgerparticipatie, commissie en raad	Juni

7.4 Evaluatie beleid en uitvoering binnen de gemeente

In de gemeentelijk werkwijze inzake de Wmo zijn reeds afspraken vastgelegd ter evaluatie van beleid en uitvoering van beleid. Deze afspraken zijn op verschillende wijzen en in verschillende documenten vastgelegd en worden hieronder samengevat:

Beleidsplan:

Nr.	Onderwerp evaluatie	Planning
1.	Het beleidsplan wordt elke vier jaar geactualiseerd.	2011
2.	Het beleidsplan wordt opgedeeld in jaarplannen. Na elk jaar wordt bekeken of de actiepunten in het desbetreffende jaarplan gerealiseerd zijn of bijstelling behoeven.	doorlopend
3.	Jaarlijks worden de ervaringen en actiepunten op het gebied van leefbaarheid (prestatieveld 1) in de regio uitgewisseld.	doorlopend
4.	Jaarlijks wordt het lokaal loket Wmo geëvalueerd: 1) via registratie, 2) met burgers via een klanttevredenheidsonderzoek, 3) met organisaties.	doorlopend
5.	In 2008 en 2010 wordt de regionale samenwerkingsovereenkomst met betrekking tot de dienstverlening in het lokaal loket geëvalueerd.	2008 2010
6.	De evaluatie van de aanbestedingscontracten hulp bij het huishouden vindt plaats in 2009, waarna wordt besloten of het contract met een jaar wordt verlengd (2010). In 2010 herhaalt dit proces zich voor het jaar 2011. In 2011 wordt een nieuwe aanbesteding voorbereid, of eerder indien niet tot verlenging wordt overgegaan.	2009 2010 2011
7.	Evaluatie en bijstelling regionaal signaleringssysteem Zorg voor Jeugd vindt plaats in 2010.	2010
8.	Evaluatie van het Centrum Jeugd en Gezin vindt plaats in 2010.	2010
9.	Evaluatie van de sociale kaart Jeugdwijzer Brabant en afstemming met de sociale kaart Wmo-loketten in 2009.	2009
10.	Evaluatie fysiek Steunpunt Mantelzorg vindt plaats in 2010.	2010
11.	Evaluatie Servicepunt Vrijwilligers vindt plaats in 2010.	2010
12.	Het project bemoeizorg (OGGZ) wordt in 2008 geëvalueerd.	2008

Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning:

Nr.	Onderwerp evaluatie	Planning
13.	De verordening met de bijbehorende financieel besluit en beleidsregels wordt na een jaar geëvalueerd en vervolgens elke twee jaar.	2009 2011

Subsidierelaties met dienstverleners:

Nr.	Onderwerp evaluatie	Planning
14.	Met de door de gemeente gesubsidieerde instellingen wordt jaarlijks of vierjaarlijks (afhankelijk van het gemeentelijk beleid) prestatie-, subsidie- en/of budgetafspraken gemaakt. In deze afspraken wordt voortaan vastgelegd hoe klanttevredenheid wordt gemeten en gerapporteerd naar gemeente. Het betreft hier afspraken met onder andere: Stichting Maatschappelijk Werk, Stichting Welzijn Ouderen, Steunpunt Mantelzorg, Servicepunt Vrijwilligerswerk, Novadic-Kentron, GGZ Oost-Brabant, Vivaan.	jaarlijks vierjaarlijks

Contracten op basis van aanbestedingen:

Nr.	Onderwerp evaluatie	Planning
15.	Bij nieuwe aanbestedingen worden voortaan eisen opgenomen met betrekking tot prestaties en klanttevredenheidsonderzoeken. Deze contracten worden op gezette tijden geëvalueerd. De klanttevredenheidsonderzoeken van aanbieders van individuele voorzieningen worden gebruikt bij de beoordeling van de tevredenheid van aanvragers van individuele producten/diensten aan het Wmo-loket van de gemeente.	doorlopend

7.5 Benchmark Wmo

Gemeenten zijn verplicht bepaalde gegevens over de Wmo aan burgers en cliëntenorganisaties beschikbaar te stellen. Doel van deze bepaling is burgers en cliëntenorganisaties in staat te stellen de prestaties van hun gemeente te beoordelen, ook in relatie tot die van andere gemeenten. Bij ministeriële regeling is aangegeven welke gegevens het in ieder geval betreft. Gemeenten zijn op grond van artikel 9 Wmo tevens verplicht om de gegevens aan VWS of een door VWS aangewezen onderzoeksinstantie te verstrekken. Deze verplichting heeft niet als oogmerk om een verantwoordingsrelatie met het Rijk te creëren. De gegevens van individuele gemeenten worden gebruikt voor een rapportage waarin gegevens van gemeenten in onderlinge samenhang worden gezien. Hiermee krijgen de burgers en cliëntenorganisaties 'referentiemateriaal' die ze kunnen gebruiken om de prestaties van hun gemeente te beoordelen.

Het klanttevredenheidsonderzoek in combinatie met de evaluatie van beleid en uitvoering binnen de gemeente leveren input voor de Benchmark Wmo.

De Benchmark Wmo is op dit moment in ontwikkeling en gebaseerd op de 'vergelijkingskaart' van het ministerie van VWS, welke een uitwerking is van artikel 3 van de Regeling Maatschappelijke Ondersteuning. De eerste resultaten worden eind 2007 verwacht. Gezien de wettelijke verplichting zal de gemeente in de komende vier jaar deel moeten gaan nemen aan deze landelijke benchmark.

Hoofdstuk 8 Financiën

8.1 Inleiding

De gemeente heeft de afgelopen jaren flink geïnvesteerd op het gebied van wonen, zorg en welzijn en beschikt over een breed pakket van woon-, zorg- en welzijnsdiensten. Deze terreinen zijn niet nieuw, maar behoren voortaan wel tot de Wmo. Met de komst van de Wmo krijgen enkele, reeds bestaande, beleidsterreinen meer aandacht, zoals vrijwilligersbeleid en de gemeentelijke informatievoorziening. Andere terreinen, zoals mantelzorgbeleid en de hulp bij het huishouden zijn nieuw beleid. In dit beleidsplan ligt de nadruk op de uitbreiding van beleidsterreinen en nieuwe taken. Met deze nieuwe taken is de Wmo uitgegroeid tot ongeveer eenderde van het totale gemeentebudget. Reeds bestaand beleid is opgenomen in de gemeentebegroting. In deze paragraaf wordt toelichting gegeven op de nieuwe en de uitbreiding van bestaande taken in de Wmo.

8.2 Storting in het gemeentefonds: inkomsten 2008

Landelijk is er in 2008 ruim € 1,4 miljard beschikbaar. In onderstaand overzicht is de opbouw van het budget weergegeven. In de laatste kolom het percentage van de taak ten opzichte van het totaalbudget.

Overzicht van het totale Wmo-budget in 2008 (in miljoenen euro)

	Euro	Percentage
Huishoudelijke verzorging		
1 Netto huishoudelijke verzorging, incl. netto pgb 2007	1.209,3	
2 Volledig pakket thuis	-22,3	
3 Index septembercirculaire	78,2	
Totaal	1.265,2	88,01%
Subsidieregelingen AWBZ		
1 Diensten bij wonen met zorg	23,9	1,66%
2 Zorgvernieuwingsprojecten GGZ	7,0	0,5%
3 Coördinatie vrijwillige thuiszorg en mantelzorg en vorming, training en advies	38,6	2,69%
4 Aanpassing bestaande ADL-clusters	0,0	0%
5 Collectieve GGZ-preventie	9,9	0,68%
Totaal	79,4	5,52%
Specifieke uitkeringen WVG		
1 Dure woningaanpassingen	0,0	0%
2 Besluit bijdrage AWBZ gemeenten (Bbag)	23,0	1,6%
Totaal	23,0	1,6%
Uitvoeringskosten	70,0	4,87%
Totaal WMO	1.437,5	

In 2008 worden de Wmo-middelen verdeeld via het landelijk, objectief verdeelmodel. In 2007 kende het Wmo-budget verschillende geldstromen. Dit is in 2008 niet meer zichtbaar omdat de gelden als één totaalbudget naar de gemeente worden overgemaakt. De gemeente is vrij om te bepalen op welke wijze ze de gelden verdeelt en besteedt. Bovenstaande percentages geven enkel de landelijke toevoeging aan het gemeentefonds aan.

Op basis van de septembercirculaire 2007 ontvangen de gemeente in 2008 de volgende bedragen van het rijk van de Wmo.

	2007	2008	Totaal	Totaal afgerond
Boekel	694.011	872.780	+ 178.769	+ € 179.000
Sint-Oedenrode	1.352.048	1.322.643	- 29.405	- € 29.000
Uden	2.984.269	3.065.383	+ 81.569	+ € 82.000
Veghel	2.817.801	2.553.192	- 264.609	- € 265.000
Landerd	1.014.736	1.010.889	- 3.847	- € 4.000

8.3 Hulp bij het huishouden

Er zijn verschillende processen gaande in de hulp bij het huishouden, waardoor het niet mogelijk is om op betrouwbare wijze uitspraken te doen over de financiële consequenties voor dit onderdeel.

Op het moment dat dit beleidsplan wordt geschreven, zijn de consequenties van de aanbesteding voor de Hulp bij het Huishouden nog inzichtelijk. Ook de consequenties van de herindicaties zijn nog onvoldoende in beeld. Tot slot zijn de cijfers over de hulp bij het huishouden 2007 nog niet geschikt om daarmee een betrouwbare doorberekening te maken voor de komende jaren, terwijl deze kosten een grote invloed hebben op het totaalbudget voor de Wmo. Op landelijk niveau heeft namelijk 88% van het Wmo-budget betrekking heeft op de hulp bij het huishouden.

8.4 Nieuwe taken en uitbreiding van taken vanaf 2008

Ondanks de onzekerheden is toch een opzet gemaakt van de benodigde budgetten voor de uitvoering van Wmo-taken.

Wmo-taak	Toelichting	Begroting 2008
Hulp bij huishouden	Conform de gemeentebegroting 2008. De verwachte eigen bijdragen zijn al verrekend.	€ 850.086
Welzijnsdiensten voor mensen die zorg thuis ontvangen	Kwetsbare ouderen benaderen en stimuleren om gebruik te maken van passende welzijnsdiensten. Inclusief benodigde uitbreiding van de welzijnsdiensten.	€ 30.000
Zorgvernieuwingsprojecten	Gericht op deelname van (ex-)GGZ-cliënten aan de samenleving	€ 3.000
Mantelzorgondersteuning	Subsidiëring van ondersteuningsdiensten voor mantelzorgers en realiseren van fysiek steunpunt mantelzorg.	€ 45.000
Preventieactiviteiten openbare gezondheidszorg	Conform de gemeentebegroting 2008. Onder andere preventieproject depressie, informatiewinkels GGZ en vroegsignalering verslaving.	€ 7.575
Uitvoeringskosten	Conform gemeentebegroting 2008 Onder andere gerealiseerde uitbreiding formatie Wmo-consulenten, te realiseren actiepunten met betrekking tot het Wmo-loket en klanttevredenheidsonderzoek.	€ 68.853
Totaal uitgaven begroot		€ 1.004.514
Totaal beschikbaar budget	Volgens gemeentebegroting 2008.	€ 982.011
Begroot resultaat 2008		-/- € 22.503

Het tekort kan worden gedekt uit de stijging van het Wmo-budget die kenbaar is gemaakt in de septembercircularisatie 2007 van het rijk.

Zoals beschreven in paragraaf 8.3 is over het benodigde bedrag voor hulp bij huishouden nog geen reële uitspraak te doen. Het bedrag van € 850.086 is dus een grove schatting die later zal worden bijgesteld. Als gevolg daarvan kunnen extra financiële middelen nodig zijn, dan wel kunnen enkele van de beschreven ambities en actiepunten mogelijk niet of niet tijdig worden uitgevoerd.

De Wmo is een dynamisch terrein. De Wmo-mobiel is voortdurend in beweging en zal gedurende de looptijd van dit beleidsplan bijsturing vragen. Daardoor kunnen nieuwe afwegingen worden gemaakt die leiden tot wijziging in besteding van middelen.

8.5 Toekomstige financiële ontwikkelingen

Het kabinet en de VNG hebben afspraken gemaakt over de MEE-gelden (cliëntondersteuning). Het kabinet is voornemens de MEE-gelden over te hevelen naar de Wmo. Het ministerie van VWS zal in de subsidievoorwaarden voor de MEE-organisaties de verplichting opnemen om met gemeenten te overleggen over de uitvoering van de MEE-taken.

In het regeerakkoord wordt voornamelijk rust op het terrein van de AWBZ en de Wmo afgekondigd. De VNG heeft echter opgeroepen om de taak Ondersteunende Begeleiding zo spoedig mogelijk over te hevelen van de AWBZ naar de gemeenten. Afsproken is om bij definitieve besluitvorming de actuele stand van zaken rondom de uitvoering van de Wmo, in het bijzonder de gevolgen van de overheveling en de aanbesteding van de huishoudelijke hulp, nadrukkelijk mee te wegen. Als deze ontwikkeling zich de komende jaren gaat voltrekken, zal dit net als bij de hulp bij het huishouden verschuivingen tot gevolg hebben voor cliënten, maatschappelijke organisaties en gemeenten(begrotingen).